

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: **Особливості обліку, звітності та оподаткування суб'єктів
малого підприємництва (на прикладі ФОП Сівіцький Д.Е.)**

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОМ-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Вельган М.І.</u> (прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Корольок Т.М.</u> (прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Митник У.М.</u> (прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Співак С.М.</u> (прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Дмитрів Д.В.</u> (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Співак С.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю

071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

студенту

Вельгану Мар'яну Ігоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Особливості обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва (на прикладі ФОП Сівіцький Д.Е.)

Керівник роботи

Короліук Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 08 » жовтня 2024 року № 4/7-974

2. Термін подання студентом роботи

16.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи

Навчальна та наукова література, нормативно-правові та законодавчі акти з питань обліку, звітності та оподаткування, статистична інформація, звітність суб'єкта підприємницької діяльності

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретико-методичні основи обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Методичні й організаційні аспекти обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Аналізування ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Голда Н.М.		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Стручок В.С.		

7. Дата видачі завдання 09.10.2024р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Погодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 14.10.2024 р.	
2	Підбір і опрацювання літератури	до 24.10.2024 р.	
3	Підготовка розділу 1 «Теоретико-методичні основи обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва»	до 06.11.2024 р.	
4	Підготовка розділу 2 «Методичні й організаційні аспекти обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва»	до 20.11.2024 р.	
5	Підготовка розділу 3 «Аналізування ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва»	до 02.12.2024 р.	
6	Підготовка розділу 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	до 09.12.2024 р.	
7	Подання кваліфікаційної роботи для здійснення перевірки на плагіат	до 12.12.2024 р.	
8	Попередній захист роботи	13.12. 2024 р.	
9	Подання готової роботи на кафедру	до 16.12.2024 р.	

Студент

(підпис)

Вельган М.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Королук Т.М.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	6
1.1. Визначення та роль суб'єктів малого підприємництва в економіці	6
1.2. Основи обліку, звітності та податкового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва	13
1.3. Економічна характеристика діяльності суб'єкта малого підприємництва та галузі торгівлі	17
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	23
2.1. Methodика та організація оподаткування суб'єктів малого підприємництва	23
2.2. Methodичні аспекти обліку суб'єктів малого підприємництва	29
2.3. Особливості формування та подання звітності ФОП Сівіцький Д.Е.	37
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	42
3.1. Аналіз ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в умовах малого бізнесу	42
3.2. Оцінювання впливу спрощеної системи оподаткування на фінансову стабільність суб'єктів малого підприємництва	47
Висновки до розділу 3	52
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	54
4.1. Охорона праці суб'єктів малого підприємництва	54
4.2. Захист працівників суб'єкта малого підприємництва від надзвичайних ситуацій воєнного часу	56
Висновки до розділу 4	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	71

АНОТАЦІЯ

Вельган М.І. Особливості обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва (на прикладі ФОП Сівіцький Д.Е.). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2024.

У роботі було детально розглянуто основні аспекти ведення обліку, податкової звітності та оподаткування для фізичної особи-підприємця, який обрав спрощену систему оподаткування.

Аналізуючи діяльність ФОП Сівіцький Д.Е., було вивчено специфіку бухгалтерського обліку, який ведеться за допомогою програмних засобів для фіксації доходів і витрат. Визначено основні податкові зобов'язання підприємця, включаючи сплату єдиного податку та єдиного соціального внеску. Окрему увагу приділено звітності, яку суб'єкт малого підприємництва подає щорічно, а також питанням методики та організації оподаткування суб'єктів малого підприємництва. У роботі розглянуті важливі аспекти, пов'язані з дотриманням актуальних змін у податковому законодавстві та адаптацією практик ведення обліку відповідно до вимог. Дослідження показало важливість правильної організації обліку і звітності, оскільки помилки можуть призвести до штрафних санкцій, що негативно впливає на фінансові результати суб'єкта малого підприємництва.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, єдиний податок, декларація, єдиний соціальний внесок, доходи, облік, звітність.

ВСТУП

Актуальність теми. Облік, звітність та оподаткування є невід'ємною частиною діяльності кожного суб'єкта малого підприємництва, зокрема фізичних осіб-підприємців (ФОП). В Україні малі підприємства, до яких належать і ФОП, мають спрощену систему ведення бухгалтерії та податкових зобов'язань, що дозволяє їм знизити адміністративне навантаження та оптимізувати витрати. Однак, навіть в умовах спрощення процедур, підприємці повинні чітко дотримуватись вимог законодавства, адже порушення в обліку або податковій звітності можуть призвести до штрафів або навіть до втрати ліцензії на ведення бізнесу. Тому питання ефективного управління обліком, правильного складання звітності та дотримання податкових норм є надзвичайно важливими для стабільного розвитку малого підприємства.

Фізична особа-підприємець, вибравши спрощену систему оподаткування, стикається з необхідністю ведення обліку доходів і витрат, заповнення податкових декларацій та сплати єдиного податку, а також вирішенням питань, що стосуються соціального страхування та оплати ЄСВ. Важливим аспектом є адаптація підприємця до змін у законодавстві та забезпечення своєчасності у поданні звітності, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність і репутацію бізнесу.

Питання оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва стали об'єктом дослідження багатьох вчених, які зробили вагомий внесок у розвиток теорії та практики в цій галузі. Серед них варто відзначити таких дослідників, як Бортнік С.М., Вознюк А.О., Гончарук І.В., Довбуш А.В., Іщенко Я.П., Кравченко О., Козак С.І., Ситник Н.С., Подолянчук О.А., Павелко О.В., Плахтій Т.Ф., О.А. Подолянчук, Н.Л. Правдюк та інші. Тема обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва є актуальною та багатогранною, проте є невирішені питання і потребують дослідження: проблеми адаптації до змін у податковому

законодавстві, правильного застосування податкових пільг, організації бухгалтерії для багатoproфільних ФОП тощо.

Мета і завдання дослідження. Метою є дослідження основних аспектів ведення обліку, податкової звітності та оподаткування для фізичної особи-підприємця, який обрав спрощену систему оподаткування, з формуванням напрямків їх удосконалення.

Для досягнення вказаної мети необхідно виконати завдання:

- вивчення визначення та ролі суб'єктів малого підприємництва в економіці;
- розкриття основ обліку, звітності та податкового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва;
- здійснення економічної характеристики діяльності суб'єкта малого підприємництва та галузі торгівлі;
- дослідження методичних та організаційних основ оподаткування, обліку, формування та подання звітності суб'єкта малого підприємництва, надання пропозицій щодо удосконалення;
- виконання аналізу ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в умовах малого бізнесу;
- здійснення оцінювання впливу спрощеної системи оподаткування на фінансову стабільність суб'єктів малого підприємництва;
- розкриття організаційних основ щодо охорони праці на підприємстві та забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Об'єкт дослідження. Об'єктом визначено діяльність суб'єкта малого підприємництва.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційні основи обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Методи дослідження. Для реалізації зазначених завдань дослідження були застосовані різноманітні методи, зокрема теоретичне узагальнення, порівняльний аналіз, а також дедуктивний і індуктивний підходи. Додатково

використовувалися методи вивчення причинно-наслідкових зв'язків, абстрактно-логічного мислення, абстрагування, а також аналіз і синтез, що доповнювали економічний аналіз.

Основу інформаційного забезпечення дослідження склали законодавчі та нормативні документи, які визначають правила обліку, звітності та оподаткування для суб'єктів малого підприємництва. Крім того, було використано наукові публікації як вітчизняних, так і міжнародних авторів, статті з фахових видань, а також звітні матеріали, надані суб'єктом малого підприємництва, що підлягав дослідженню.

Науковою новизною отриманих результатів є обґрунтування теоретичних засад і розробка пропозицій щодо удосконалення методичних і організаційних аспектів обліку, звітності та оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Особливу увагу приділено спрощенню процесів звітності, а також можливості впровадження консультативної підтримки та навчання для підприємців, що дозволить зменшити ймовірність помилок при заповненні податкових декларацій і підготовці звітних документів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні запропонованих рішень у діяльність суб'єкта малого підприємництва. Ці заходи мають практичний характер та сприятимуть ефективному веденню обліку, формуванню звітності та оподаткуванню суб'єкта малого підприємництва, стабільному розвитку суб'єкта малого підприємництва.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота включає вступ, 4 розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел, додаток. Робота містить 23 таблиці та 17 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Визначення та роль суб'єктів малого підприємництва в економіці

Сучасний розвиток економіки країни поєднує різних по масштабах виробництв як великих, так і невеликих. Великі виробництва більшою мірою мають тенденцію до монопольних виробництв, в той час як функціонування невеликих виробництв супроводжуються впливом різних факторів. Саме діяльність великих підприємств супроводжується стійким розвитком науково-технічного прогресу, наявністю матеріальних, фінансових та кваліфікованих трудових ресурсів в значних обсягах, масштабними науково-технічними розробками. В цей же час малі та середні підприємства зростають у сферах, де не потрібно капіталу, ресурсів та працівників в значних обсягах. Зокрема особливо велика кількість малих та середніх суб'єктів господарювання наявна у наукомістких виробничих галузях, у виробництві споживчих товарів та наданні послуг.

Загальними організаційно-економічними причинами інтенсивного розвитку суб'єктів малого підприємництва належать (рис. 1.1).

Загалом поняття «підприємництво» визначено у Господарському кодексі України: «Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [8].

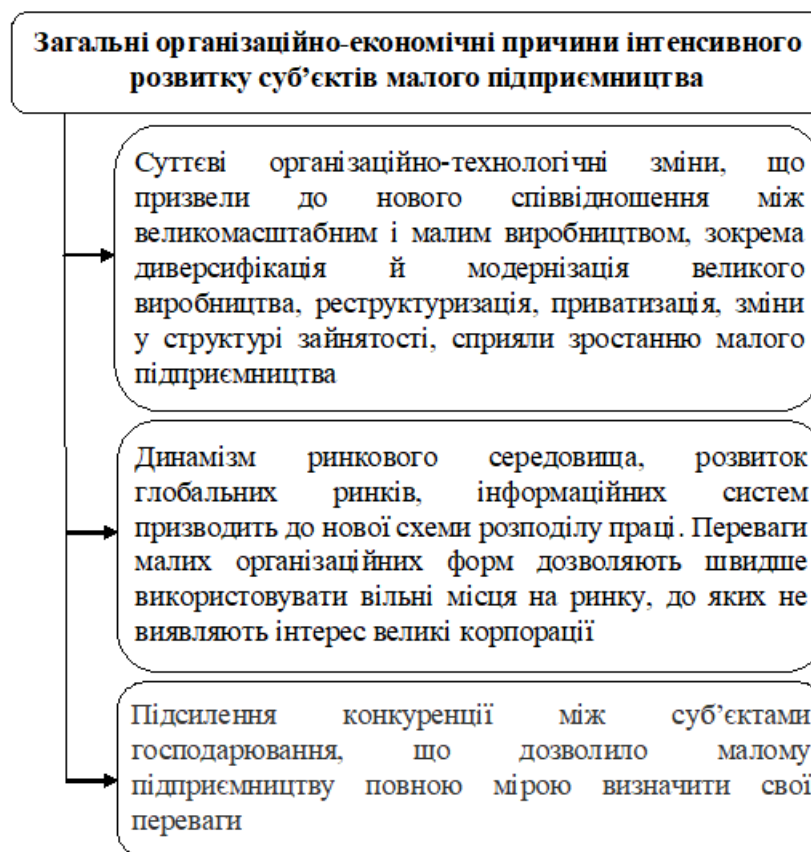

Рис. 1.1. Загальні організаційно-економічні причини інтенсивного розвитку суб'єктів малого підприємництва

Також визначення поняття «підприємництво» є у Законі України «Про підприємництво»: «Підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством» [46].

В цілому можна зазначити, що підприємництво як цілеспрямована підприємницька діяльність і фізичної, і юридичної особи, характеризується: підвищеним ризиком; використанням інноваційної ідеї; спрямованістю мети на максимізацію прибутку при виробництві продукції, наданні послуг, виконанні робіт; врахуванням соціального, екологічного чинників діяльності з чітким дотриманням законодавства.

Мале підприємництво, поряд з вищенаведеними факторами, визначається також відповідністю критеріям віднесення суб'єкта господарювання до малого підприємництва.

Важливими критеріями для класифікації суб'єктів господарювання та віднесення до суб'єктів малого підприємництва є (рис. 1.2).

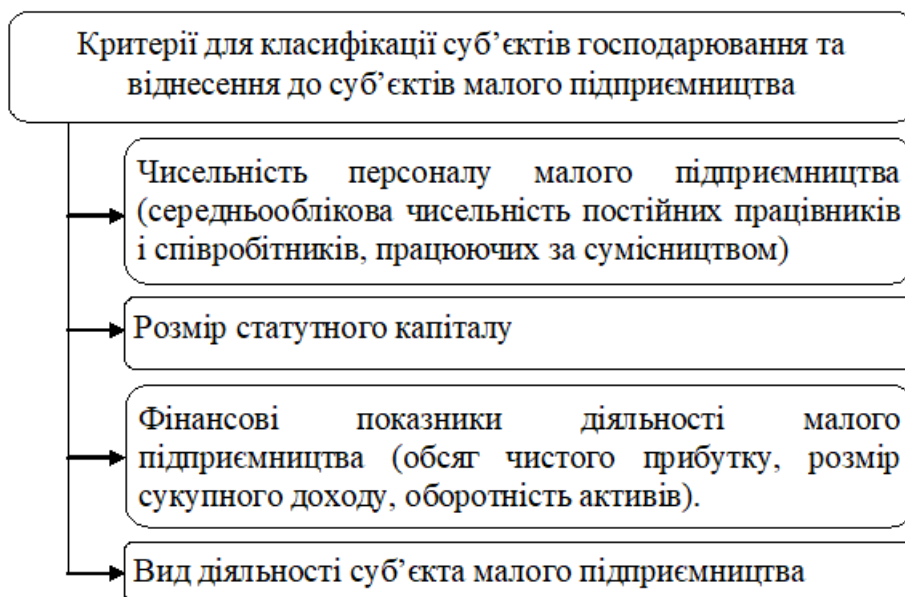

Рис. 1.2. Критерії для класифікації суб'єктів господарювання та віднесення до суб'єктів малого підприємництва

Згідно так званої «комісії Боултона» щодо головних ознак підприємств малого бізнесу можна виділити наступні:

- ринок збуту невеликого обсягу з незначним впливом на ціни чи обсяги продажу товару;
- наявна правова незалежність, тобто керівництво малим підприємством здійснюється власником або власниками самостійно;
- управління малим підприємством здійснюється також власником або власниками без зовнішнього впливу інших осіб [2].

У вітчизняному законодавстві суб'єктами малого підприємництва визначено наступних суб'єктів господарювання (табл. 1.1) [8].

Таблиця 1.1

Суб'єкти малого підприємництва згідно чинного законодавства України

Суб'єкт господарювання	Характеристика
Фізичні особи	Фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом національного банку України
Юридичні особи	Юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом національного банку України

Також окремо виділяють категорію суб'єктів мікропідприємництва (табл. 1.2) [8].

Таблиця 1.2

Суб'єкти мікропідприємництва згідно чинного законодавства України

Суб'єкт господарювання	Характеристика
Фізичні особи	Фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України
Юридичні особи	Юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України

Розгляд ролі і значення суб'єктів малого підприємництва можна визначити з наступних підходів: економічний; екологічний; соціальний; управлінський (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Підходи щодо ролі і значення суб'єктів малого підприємництва

Підхід	Характеристика
Економічний	З економічної боку роль та значення малого підприємництва можна визначити за допомогою таких показників, як частка валового внутрішнього продукту (ВВП), що створюється в малому бізнесі; частка національного доходу, що виробляється в малому бізнесі; частка малих підприємств у загальній кількості комерційних підприємств; частка працездатного населення, зайнятого в малому бізнесі; частка малого бізнесу в експорті продукції; частка податків, що надходять від малого бізнесу, у їх загальній величині; частка основного капіталу, що функціонує у малому бізнесі; частка окремих видів продукції або послуг, що виробляється малим бізнесом, у загальному їх обсязі та ін. Зі збільшенням значень цих показників зростає роль малого підприємництва в економіці країни.
Екологічний	Значення малого підприємництва з екологічного погляду визначається джерелами місцевої сировини, що використовується, його близькістю до споживача, впливом малого підприємництва на своє безпосереднє оточення, невеликими фінансовими можливостями платити штрафи за недотримання екологічних норм. З екологічного погляду мале підприємництво можна охарактеризувати так: малі підприємства, що використовують інноваційні технології, які дають змогу не забруднювати навколишнє середовище, переробляти відходи або впроваджувати безвідходні технології.
Соціальний	Соціальний підхід до поняття «мале підприємництво» характеризує його так: малі підприємства, які виконують у суспільстві та економіці певні функції, визнаються особливо істотними із соціального погляду і відіграють дуже важливу роль у вирішенні певних соціальних проблем держави. Соціальна значимість малого підприємництва може розглядатися з двох позицій: із погляду значення для економічного розвитку держави (збільшення кількості платників податків та підвищення рівня стабільності) і з погляду суспільного розвитку (зниження рівня безробіття та зниження рівня злочинності).
Управлінський	З управлінським трактуванням малого підприємництва пов'язане і визначення його значення для економічного розвитку держави, зміцнення позицій держави та підвищення його конкурентоспроможності на світових ринках (визначення частки обсягів продукції малого підприємництва у ввп країни або в обсягах регіональних внутрішніх продуктів, частки зайнятих у малому підприємстві від загальної кількості зайнятих тощо).

Суб'єкти малого підприємництва як один із видів підприємницької діяльності характеризуються перевагами та недоліками. Узагальнені переваги та недоліки суб'єктів малого підприємництва подано в табл. 1.4 [11].

Таблиця 1.4

Підходи щодо ролі і значення суб'єктів малого підприємництва

Переваги/недоліки	Характеристика
Переваги	1) економіко-виробничі (гнучкість, динамізм, сприйнятливість до нововведень, швидке насичення ринку, пристосування до мінливості технологій, компактність управлінської команди і багатофункціональність менеджерів, відсутність громіздких управлінських структур, простота інформаційних зв'язків та неформальний характер планування і контролю; невеликий обсяг використання фінансових ресурсів та висока оборотність капіталу; спрощена система збуту); 2) інституціональні (відкритість доступу та легкість входження до цього сегменту підприємництва); 3) соціально-економічні (забезпечення соціальної стабільності, насичення ринку праці новими робочими місцями); 4) соціально-психологічні (подолання відчуження від засобів виробництва та кінцеві результати виробничої діяльності, мотивація до праці, єдність права власності і безпосереднього управління підприємством).
Недоліки	1) хронічна нестача фінансових коштів, що пов'язано з низькою долею власного капіталу і необхідністю залучення позичкових коштів; 2) обмеженість масштабів використовуваних засобів виробництва, зокрема неадекватність технічного оснащення і забезпечення сировиною порівняно з великими підприємствами; 3) надчутливість до коливань економічної кон'юнктури та політичної ситуації, великий ступінь залежності від системи підтримки малого підприємництва; 4) значна залежність від окремих великих замовників; 5) слабе сегментування власної долі ринку й недостатньо міцні позиції на ньому; 6) високий ризик та схильність до банкрутства.

На кінець 2023 року в українській економіці мікро-, малі та середні підприємства становили 99,98% усіх господарських суб'єктів і забезпечували 74% усіх робочих місць. Для розвитку середніх підприємств потрібно в

середньому 950 000 доларів додаткових інвестицій протягом трьох років, тоді як мікро- та малим компаніям достатньо менших сум – від 30 000 до 300 000 доларів. За даними дослідження, 57,2% малого та середнього бізнесу в Україні функціонують виключно на внутрішньому ринку, в той час як 43% компаній вже вийшли або планують вийти на міжнародні ринки [53].

За табл. 1.5 видно, що впродовж 2019-2023 рр. зросла кількість суб'єктів малого підприємництва, кількість зайнятих у них працівників та обсяг їх реалізованої продукції (товарів, послуг) [40].

Таблиця 1.5

Статистичні дані про діяльність підприємств України за їх розмірами

Показники/Роки	У тому числі								
	підприємства					фізичні особи-підприємці			
	усього	великі	середні	малі	з них мікро-підприємства	усього	суб'єкти середнього підприємництва	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікро-підприємництва
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць									
2019	380597	518	17751	362328	313380	1561028	378	1560650	1550633
2020	373822	512	17602	355708	307871	1599755	344	1599411	1591031
2021	370834	610	17502	352722	304650	1585414	309	1585105	1576208
2022	261924	494	14783	246647	206213	1470584	254	1470330	1465345
2023	307852	512	14070	293270	254982	1605341	226	1605115	1598892
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб									
2019	6407,5	1608,3	3052,6	1746,6	778,3	2610,3	37,1	2573,2	2390,7
2020	6366,1	1574,6	3088,4	1703,1	721,7	2565,8	34,8	2531,0	2377,8
2021	6391,7	1648,7	2967,8	1775,2	777,1	2544,5	32,0	2512,5	2350,3
2022	5382,4	1369,9	2582,8	1429,7	583,6	2120,0	27,3	2092,7	1999,9
2023	5052,3	1324,1	2336,3	1391,9	609,7	2369,5	23,5	2346	2235,2
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн.грн									
2019	9639730,6	3631415,3	4168439,4	1839875,9	612370,4	884382,2	26044,7	858337,5	818189,3
2020	10049870,8	3626388,0	4359362,1	2064120,7	704885,6	1012426,3	25314,1	987112,2	947155,1
2021	13616793,2	5140366,8	5900055,0	2576371,4	862346,3	1373018,7	31795,7	1341223,0	1291192,4
2022	11033018,1	4024267,1	4906839,0	2101912,0	672875,8	86857,5	31774,5	55083,0	31158,1
2023	13456367,0	4796986,4	5990514,3	2668866,3	872356,5	118527,8	42150,0	76377,8	44290,9

Таким чином, суб'єкти малого підприємництва відіграють ключову роль в економіці, сприяючи створенню нових робочих місць, інноваціям та

розвитку місцевих громад. Вони також забезпечують гнучкість та адаптивність економічної системи, відповідаючи на зміни у попиті та ринкових умовах.

1.2. Основи обліку, звітності та податкового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва

Сфера малого підприємництва активно розвивається. В сучасних умовах відбувається активізація функціонування суб'єктів малого підприємництва. Ці процеси значною мірою залежать від рівня налагодження системи обліку, формування звітних даних та податкового регулювання. Оскільки якість прийнятих управлінських рішень суб'єктів малого підприємництва визначається обліковою інформацією, звітними даними. Система оподаткування також впливає на конкурентноспроможність та управлінські процеси суб'єктів малого підприємництва, їх фінансове становище. Задоволення вимог законодавства та оптимізація податкових зобов'язань є важливими аспектами для забезпечення стабільного розвитку малого бізнесу. У цьому контексті правильна організація обліку та звітності сприяє і дотриманню норм законодавства, і підвищенню ефективності управлінських рішень та стійкості суб'єктів малого підприємництва.

Визначальним чинником, що має вплив на побудову системи обліку в суб'єктів малого підприємництва, є обрана ними система оподаткування. Основним нормативним документом є ПКУ, згідно з яким є два варіанти системи оподаткування (рис. 1.3) [39]. Загальна система передбачає обчислення податку на прибуток за результатами діяльності підприємства, а також сплату ПДВ та інших податків, передбачених законодавством. Спрощена система оподаткування, в свою чергу, дозволяє підприємцям зменшити податкове навантаження за допомогою фіксованих ставок або сплати єдиного податку. Вказані системи оподаткування мають свої переваги та недоліки (рис. 1.4).

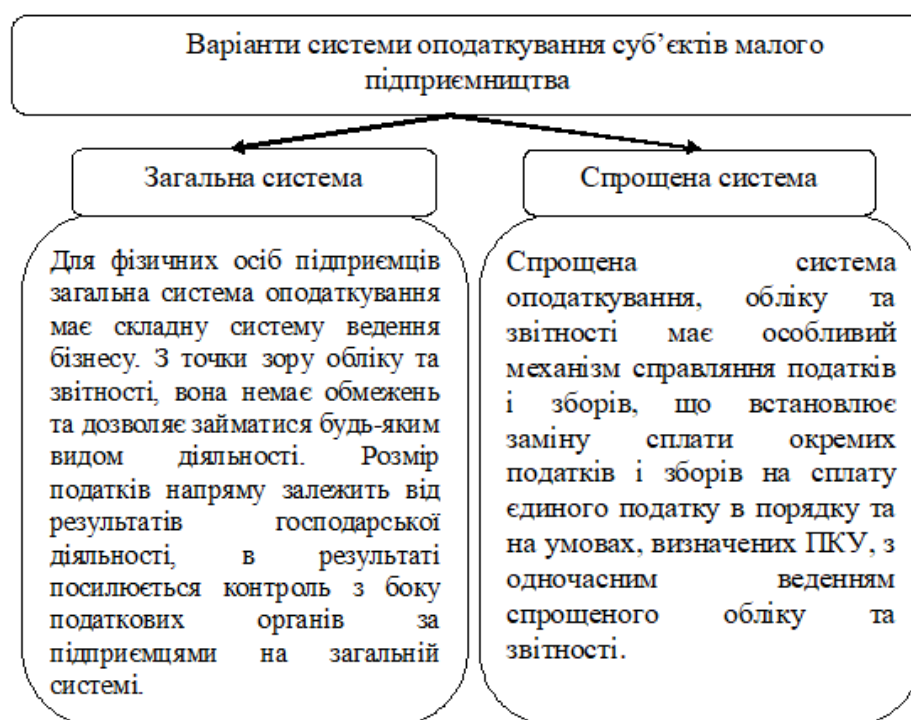

Рис. 1.3. Варіанти системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва

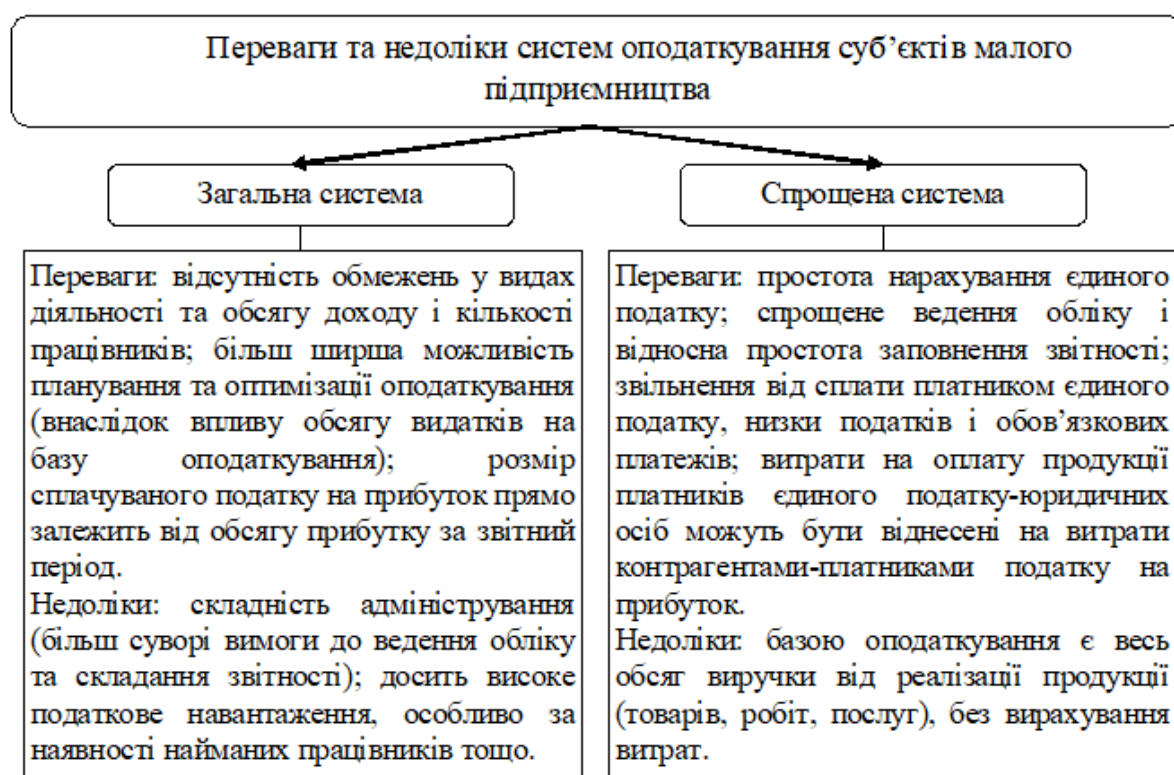

Рис. 1.4. Переваги та недоліки систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Наступними важливими чинниками основ організації обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва є:

- форма організації обліку, яка може бути журнальною, спрощеною, що визначаються потребами суб'єктів господарювання та вимогами законодавства;
- варіант використання плану рахунків – це загальний або спрощений план, який передбачає класифікацію операцій суб'єкта господарювання для правильного обліку та контролю;
- складання фінансової звітності, яка може бути загальною або скороченою, залежно від обсягу та складності діяльності суб'єкта господарювання.

Основи організації обліку суб'єктів малого підприємництва подано у табл. 1.6 [27; 29; 43].

Вибір форми залежить від обсягів діяльності, структури бізнесу та бажаної складності облікових процедур. Журнальна форма передбачає реєстрацію операцій у спеціальних журналах, спрощена – використання мінімуму бухгалтерських записів, що знижує навантаження на підприємця.

Загальний план рахунків використовується для суб'єктів господарювання, де є необхідність у детальному обліку, а спрощений план застосовується для малого бізнесу, що дозволяє зменшити витрати часу та ресурсів на ведення обліку.

Загальна звітність включає всі основні фінансові показники, які забезпечують повну картину фінансового стану підприємства, тоді як скорочена фінансова звітність зменшує кількість показників, що вимагають розкриття, що є більш прийнятним для малих підприємств з обмеженими ресурсами. Вибір виду звітності безпосередньо впливає на точність та достовірність облікової інформації, яку надає суб'єкт господарювання.

Таблиця 1.6

Основи організації обліку суб'єктів малого підприємництва

Загальна система оподаткування	Спрощена система	
	Варіант 1	Варіант 2
Журнальна форма обліку відповідно до «Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку», затв. Наказом Міністерства фінансів України № 356 від 29.12.2000 р.	Облікові регістри, передбачені Наказом МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» № 422 від 25.06.2003 р. Проста: реєстрація господарських операцій; Відомість 3-м. Спрощена: Відомості 1-м, 2-м, 3-м, 4-м, 5-м; Оборотно-сальдова відомість.	Облікові регістри, передбачені Наказом МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами – юридичними особами, які мають право ведення спрощеного обліку доходів і витрат та не зареєстровані платниками ПДВ» затв. Наказом МФУ № 720 від 15.06.2011 р.: Журнали 1-мс, 2-мс 3-мс, 4-мс, Відомості 1.1-мс, 1.2-мс, 2.1-мс, 2.2-мс, 4.1-мс
Згідно з НП(С)БО №1-5 та іншими законодавчими актами: форма 1 «Звіт про фінансовий стан», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма 4 «Звіт про власний капітал», форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності».	Згідно з НП(С)БО 25 – складання Фінансового звіту, що включає Звіт про фінансовий стан (форма № 1-м) і Звіт про фінансові результати (форма № 2-м)	Згідно з НП(С)БО 25 складання Спрощеного фінансового звіту, що включає Звіт про фінансовий стан (форма №1-мс) і Звіт про фінансові результати (форма № 2-мс).

Загалом основами обліку, звітності та податкового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва виступають законодавчі та нормативні акти, що регламентують порядок ведення обліку та звітності, а також вибір відповідної системи оподаткування, яка оптимально відповідає вимогам суб'єкта малого підприємництва. Крім того, важливим аспектом є забезпечення ефективного контролю за господарськими операціями та своєчасність подання звітності, що сприяє прозорості та фінансовій стабільності суб'єктів малого підприємництва.

1.3. Економічна характеристика діяльності суб'єкта малого підприємництва та галузі торгівлі

У сфері торгівлі особливу роль відіграє роздрібна торгівля, яка полягає у продажу товарів кінцевим споживачам для особистого використання, що здійснюється через різні форми розрахунків.

Оборот роздрібної торгівлі у другий рік війни зріс на 30% (рис. 1.5) [16]. Якщо у 2022 році через складні умови виторг значно знизився, то в 2023 році українські ритейлери змогли не лише адаптуватися до нових реалій, але й збільшити свої доходи. Так, у 2021 році чистий дохід ритейлу склав 1,44 трлн грн, у 2022 році він зменшився до 1,16 трлн грн, а в 2023 році зріс до 1,54 трлн грн, що на 30% більше порівняно з 2022 роком і на 100 млрд грн більше, ніж до війни. Зважаючи на офіційну інфляцію в 5,1% у 2023 році, можна зробити висновок, що український роздрібний сектор перебуває на шляху активного відновлення та розвитку.

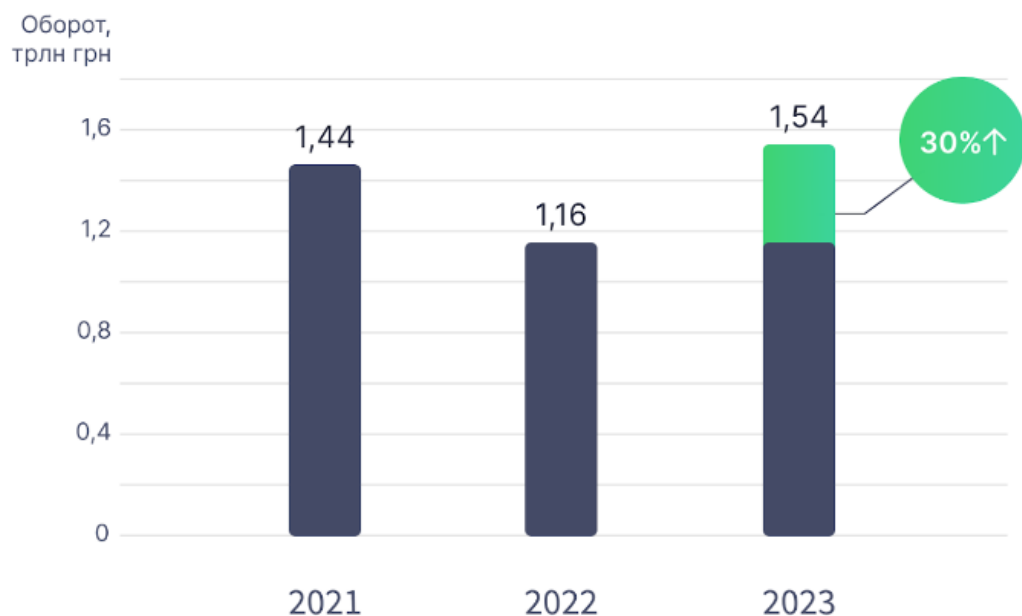

Рис. 1.5. Динамічні зміни обороту галузі роздрібної торгівлі в 2021-2023 рр.

У 2024 році роздрібна торгівля посіла лідируюче місце серед видів діяльності, які обрали підприємці для реєстрації (рис. 1.6) [49]. Це свідчить про високий попит на цю сферу, оскільки нові бізнеси в ній відкриваються постійно.

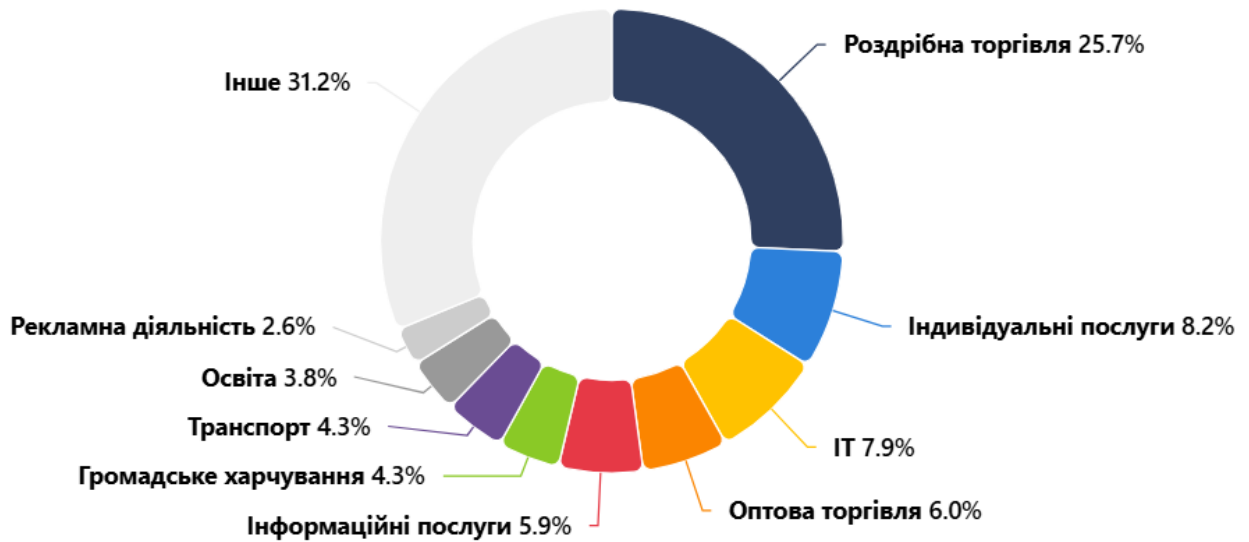

Рис. 1.6. Основні сфери діяльності ФОП в 2024 р.

Згідно з класифікатором видів економічної діяльності роздрібна торгівля належить до розділу 47, який охоплює діяльність з перепродажу нових або вживаних товарів для особистого споживання або домашнього використання, здебільшого для населення. У межах цього розділу виділяються різні форми роздрібної торгівлі в залежності від місця продажу: в магазинах (як спеціалізованих, так і неспеціалізованих), а також поза магазинами, що включає різні форми торгівлі.

Згідно з класифікатором видів економічної діяльності оптова торгівля комп'ютерами, периферійними пристроями та програмним забезпеченням відноситься до розділу 46, який охоплює продаж цих товарів у великих обсягах підприємствам або іншим організаціям. Така діяльність включає як традиційний продаж, так і надання супутніх послуг, таких як встановлення та технічне обслуговування продукції. Цей клас економічної діяльності включає оптову торгівлю комп'ютерами, периферійним обладнанням, а також програмним забезпеченням.

ФОП Сівіцький Д.Е. був зареєстрований в 2021 році. Функціонування суб'єкта малого підприємництва відбувається в сфері оптової та роздрібної торгівлі.

Діяльність досліджуваного суб'єкта малого підприємництва регламентується затвердженням чинними законодавчими та нормативно-правовими актами в сфері спрощеної системи оподаткування та оптової й роздрібної торгівлі.

Інформація про ФОП Сівіцький Д.Е., яка відкрита в публічному просторі, подана в табл. 1.7 [52] (додаток А).

Таблиця 1.7

Характеристика ФОП Сівіцький Д.Е.

№ з/п	Інформація про суб'єкта малого підприємництва	Характеристика
1	Найменування	Фізична особа – підприємець Сівіцький Денис Едуардович
2	Статус ФОП	Зареєстровано
3	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків)	3750707918
4	Види діяльності	Основний: 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах Інші: 47.41 Роздрібна торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням у спеціалізованих магазинах 47.42 Роздрібна торгівля телекомунікаційним устаткуванням у спеціалізованих магазинах 62.09 Інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем 95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування 46.51 Оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу інтернет 47.43 Роздрібна торгівля в спеціалізованих магазинах електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення 46.52 Оптова торгівля електронним і телекомунікаційним устаткуванням, деталями до нього 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
5	Система оподаткування	Спрощена система оподаткування (платник єдиного податку)

Фізична особа – підприємець Сівіцький Денис Едуардович приймає участь у тендерних закупках для державних установ (рис. 1.7).

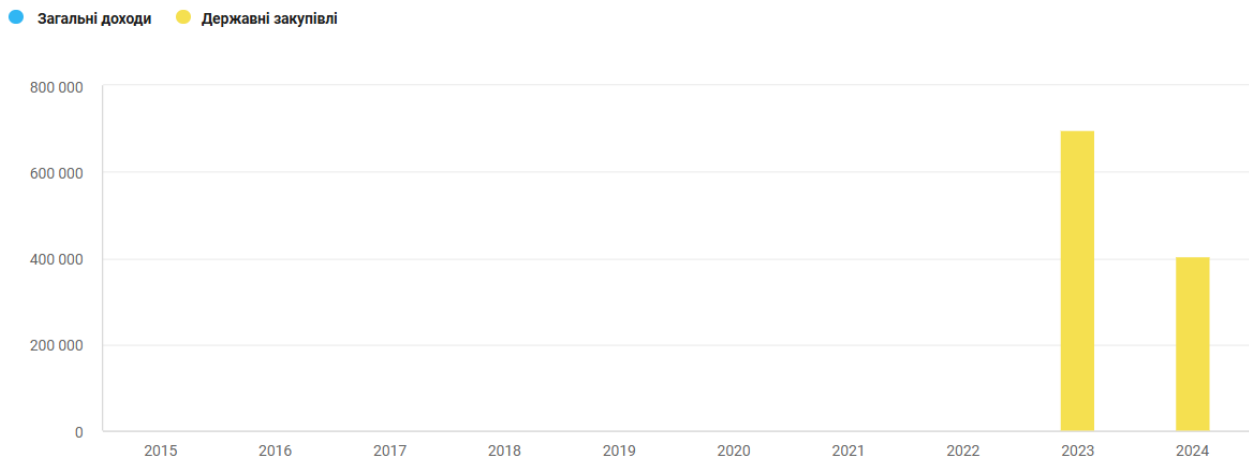

Рис. 1.7. Участь фізичної особи – підприємця Сівіцького Дениса Едуардовича у тендерних закупках

Загальна сума закупівель у тендерних закупках для державних установ склала 1103750 грн. (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Сума закупівель у тендерних закупках ФОП Сівіцький Д.Е.

№ з/п	Опис лоту	Замовник	Дата контракту	Сума, грн.
1	Міні ПК (неттоп); Міні ПК (неттоп) 50 штука	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	14.11.2024	405 000
2	Ноутбук; Ноутбук 20 штуки	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	02.11.2023	295 000
3	Моноблок; Моноблок 25 штуки	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	24.10.2023	403 750

Продаж продукції ФОП Сівіцький Д.Е. здійснює на вітчизняному ринку, забезпечуючи високу якість товарів та конкурентоспроможні ціни, що сприяє задоволенню потреб споживачів і розвитку бізнесу.

Рівень доходів ФОП Сівіцький Д.Е. за досліджуваний період розкрито на рис. 1.8.

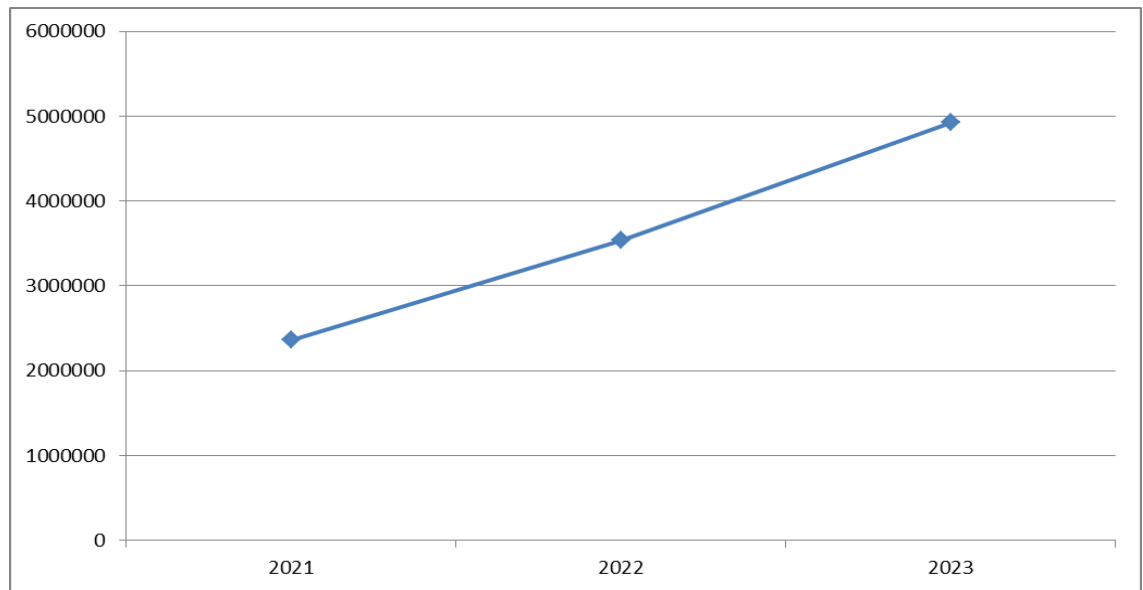

Рис. 1.8. Рівень доходів ФОП Сівіцький Д.Е.

Аналіз доходів ФОП Сівіцький Д.Е. за 2021–2023 роки показує стабільний ріст фінансових показників. У 2021 році дохід складав 2363254,15 грн, у 2022 році зріс до 3535642,20 грн, що свідчить про збільшення на 49,6% порівняно з попереднім роком. У 2023 році дохід продовжив зростати, досягнувши 4926552,65 грн, що означає приріст на 39,3% порівняно з 2022 роком. Таким чином, ФОП демонструє позитивну динаміку розвитку, що свідчить про ефективне ведення бізнесу і зростання попиту на продукцію.

Висновки до розділу 1

Суб'єкти малого підприємництва є невід'ємною складовою сучасної економіки, оскільки вони не тільки створюють робочі місця, але й сприяють

інноваціям та розвитку конкурентного середовища. Завдяки своїй гнучкості та адаптивності, ці підприємства можуть швидко реагувати на зміни в ринкових умовах, задовольняти потреби споживачів і стимулювати економічний розвиток на місцевому рівні. Роль малого підприємництва виходить за межі економічних показників і включає соціальні аспекти, такі як підвищення рівня життя та підтримка підприємницької культури.

Основи обліку, звітності та податкового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва формуються на основі законодавчих норм, які забезпечують гнучкість у виборі систем оподаткування, організації обліку та складання звітності. Спрощення цих процесів дає можливість суб'єктам малого підприємництва знижувати витрати на бухгалтерський облік і податкове адміністрування, при цьому дотримуючись вимог законодавства. Ефективне управління цими аспектами сприяє стабільному фінансовому розвитку та конкурентоспроможності малого бізнесу.

Аналіз розвитку роздрібної торгівлі в Україні показує її стійкість і здатність до відновлення навіть у складних умовах війни. Відновлення доходів сектору на 30% у 2023 році порівняно з 2022 роком свідчить про ефективність адаптації ритейлерів до нових реалій. Це, разом із зростанням кількості нових підприємств у роздрібній торгівлі, підтверджує тенденцію до подальшого розвитку галузі.

ФОП Сівіцький Д.Е. був зареєстрований в 2021 році. Функціонування суб'єкта малого підприємництва відбувається в сфері оптової та роздрібної торгівлі. Діяльність досліджуваного суб'єкта малого підприємництва регламентується затвердженим чинними законодавчими та нормативно-правовими актами в сфері спрощеної системи оподаткування та оптової й роздрібної торгівлі.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Методика та організація оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Створення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності відбулось з метою стимулювання підприємницької активності в економіці шляхом зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання та стимулювання їх підприємницької діяльності. Це сприяло значній реєстрації фізичних осіб – підприємців за рахунок полегшення ведення обліку, складання звітності та сплати податків.

Загалом спрощена система оподаткування, обліку та звітності виступає унікальним механізмом щодо заміни платежу окремих податків та зборів згідно ПКУ сплатою єдиним податком й веденням спрощеного обліку та звітності [39].

При виборі спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності виділяється чотири групи платників єдиного податку (табл. 2.1) [39].

Як видно з табл. 2.1 спрощена система оподаткування може бути застосована лише за умови виконання всіх необхідних вимог, серед яких основними є:

- усі операції проводяться грошовими коштами, без використання бартерних угод;
- не залучається праця найманих працівників (для 1-ї групи);

- мінімально використовуються послуги найманих працівників (для 2-ї групи);
- річний дохід не перевищує встановлені ліміти для відповідної групи (для груп 1–3);
- для 4-ї групи лімітів доходу немає, проте існують вимоги до частки власної сільськогосподарської продукції;
- не здійснюються види діяльності, заборонені для спрощенців відповідно до п. 291.5 ПКУ (для груп 1–3);
- суб'єкт діяльності має статус сільськогосподарського товаровиробника (для 4-ї групи).

Таблиця 2.1

**Групи платників єдиного податку при виборі спрощеної системи
оподаткування, обліку та звітності**

Показники	1 група	2 група	3 група	4 група
Суб'єкт господарювання	Для фізичних осіб	Для фізичних осіб	Для фізичних осіб та юридичних осіб	Для сільськогосподарських товаровиробників
Ставка ЄП	До 10% від прожиткового мінімуму	До 20% від мінімальної зп	5% від доходу	Передбачена п. 293.9 ст. 293 пку
Ставка ЄП для платників ПДВ	—	—	3% від доходу	Передбачена п. 293.9 ст. 293 ПКУ
Термін сплати єдиного податку	Авансовим внеском не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця		Протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал	Щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах: у I кварталі – 10%; у II кварталі – 10%; у III кварталі – 50%; у IV кварталі – 30%
Обсяг доходів	167 мінімальних ЗП за рік (в 2024 році – 1185700 грн)	834 мінімальні ЗП за рік (в 2024 році – 5921400 грн)	1167 мінімальних ЗП за рік (в 2024 році – 8285700 грн)	75% та більше складає доля сільськогосподарського товаровиробництва
Наймані працівники	—	< 10	необмежено	необмежено
Податковий період	1 рік	1 рік	1 квартал	1 квартал

Дана система оподаткування передбачає сплату в основному лише єдиного податку. При цьому сплата інших податків та зборів не здійснюється згідно визначених випадків у ПКУ (рис. 2.1) [39].

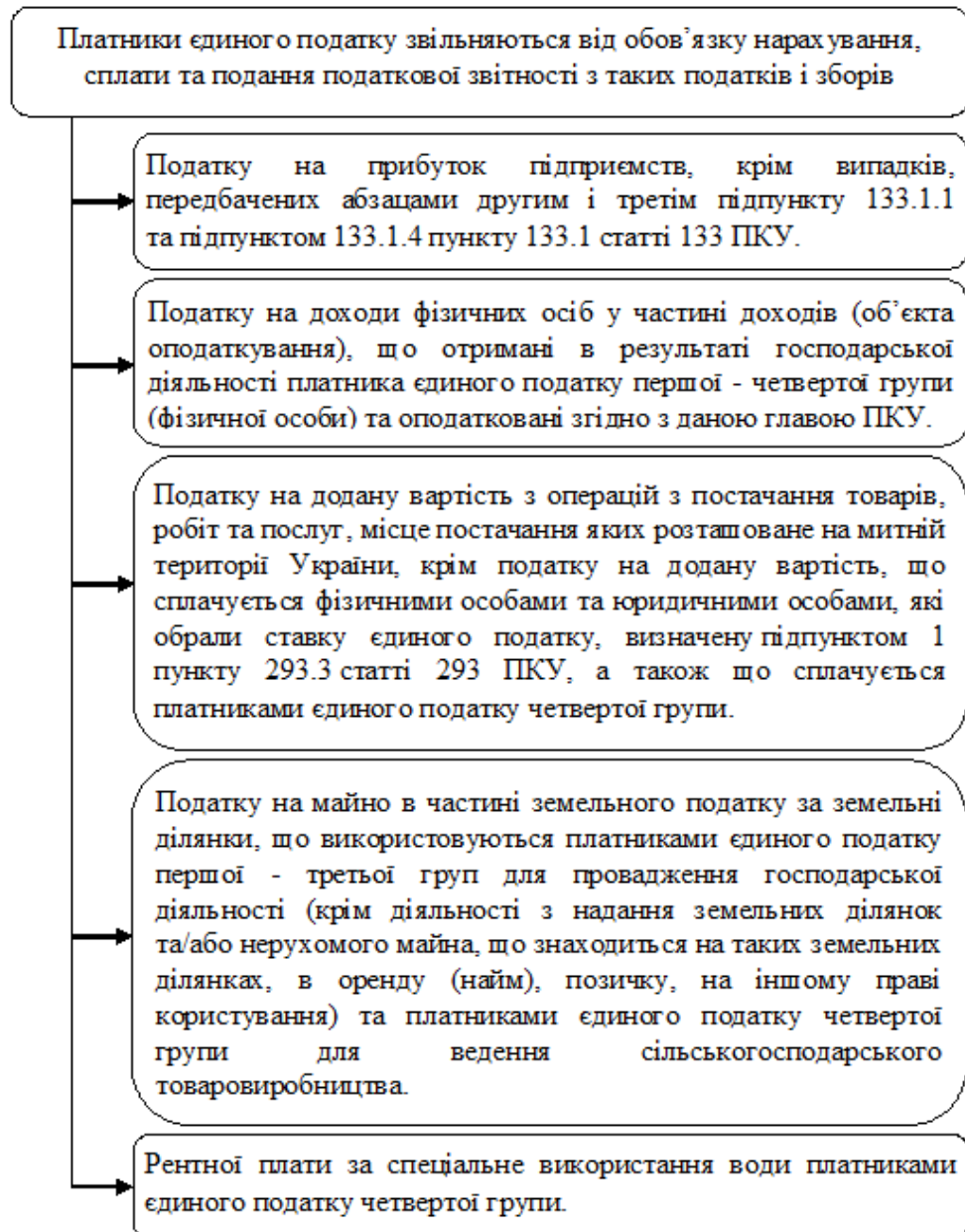

Рис. 2.1. Винятки несплати інших податків і зборів суб'єктами малого підприємництва на спрощеній системі

Водночас спрощена система не звільняє від сплати певних податків згідно чинного законодавства, тобто зобов'язані дотримуватись інших податкових вимог (рис. 2.2).

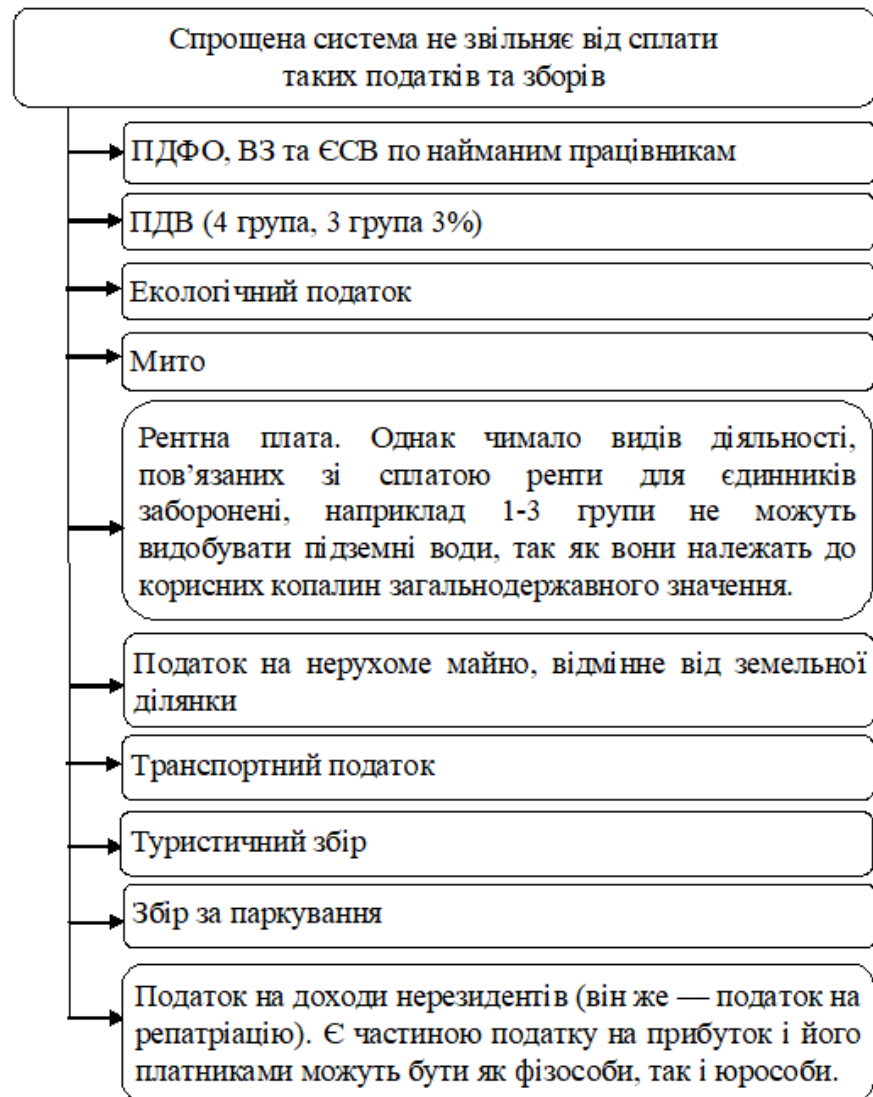

Рис. 2.2. Сплата інших податків і зборів суб'єктами малого підприємництва на спрощеній системі

Доходом платника єдиного податку є сума грошових надходжень, отриманих від здійснення господарської діяльності, що підлягає оподаткуванню за спрощеною системою. Це включає доходи від продажу товарів, надання послуг, виконання робіт та інших видів підприємницької діяльності, за умови, що вони відповідають вимогам, установленим ПКУ для кожної групи платників єдиного податку (рис. 2.3) [39]. Важливо, що до складу доходу не включаються суми податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що стягуються із платників, а також інші доходи, передбачені законодавством.

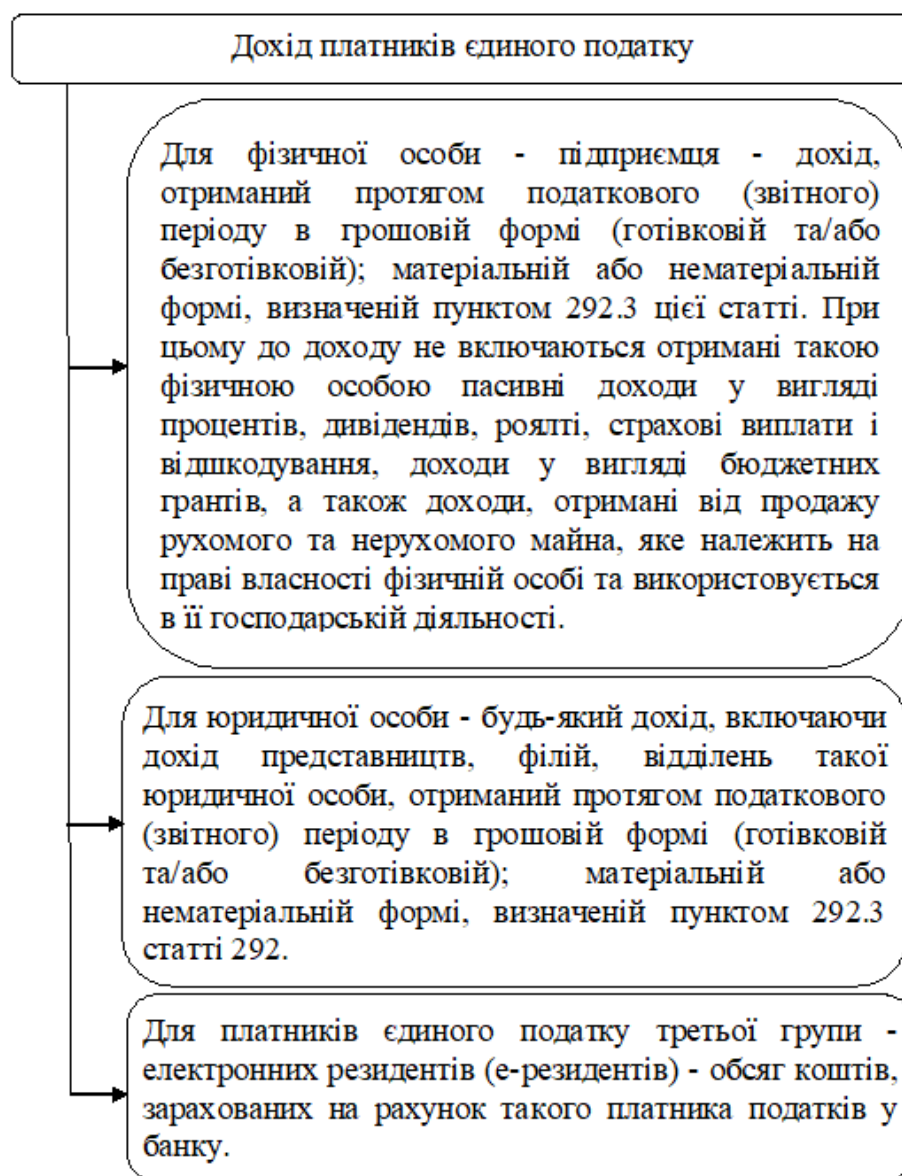

Рис. 2.3. Дохід платників єдиного податку

Датою отримання доходу для платника єдиного податку виступає дата, коли кошти надходять до нього у грошовій формі (готівкою або безготівковим шляхом), або ж дата укладання акту приймання-передачі безкоштовно отриманих товарів, робіт, послуг.

Для платника єдиного податку 3-ї групи, який обрав бути платником ПДВ, датою отримання доходу вважається дата списання кредиторської заборгованості, термін позовної давності щодо якої минув.

Для платника єдиного податку 3-ї групи, якщо він виступає юридичною особою, датою отримання доходу також буде вважатися дата

відвантаження товарів або виконання робіт/послуг, за які була одержані попередні авансова оплати у періоді сплати інших податків і зборів відповідно до ПКУ.

Досліджуваний суб'єкт малого підприємництва ФОП Сівіцький Д.Е. перебуває на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності. Він є платником єдиного податку на 2 групі платників єдиного податку. Датою отримання доходу підприємця є дата надходження коштів у грошовій формі.

Основні характеристики ФОП Сівіцький Д.Е. як платника єдиного податку подано у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика ФОП Сівіцький Д.Е. як платника єдиного податку

Показники	2 група
Суб'єкт господарювання	Фізична особа
Ставка ЄП	До 20% від мінімальної заробітної плати
Термін сплати єдиного податку	Авансовим внеском не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця
Обсяг доходів	834 мінімальні ЗП за рік (в 2024 році – 5921400 грн.)
Наймані працівники	Немає
Податковий період	1 рік
Види діяльності	Дозволені для спрощеної системи: Основний: 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах Інші: 47.41 Роздрібна торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням у спеціалізованих магазинах 47.42 Роздрібна торгівля телекомунікаційним устаткуванням у спеціалізованих магазинах 62.09 Інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем 95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування 46.51 Оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу інтернет 47.43 Роздрібна торгівля в спеціалізованих магазинах електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення 46.52 Оптова торгівля електронним і телекомунікаційним устаткуванням, деталями до нього 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

Суб'єкти малого підприємництва на єдиному податку є платниками ЄСВ. Розмір ЄСВ визначається у відсотках від мінімальної заробітної плати – 22%. Базою нарахування ЄСВ є суми, самостійно визначені підприємцем, але не менше розміру мінімального страхового внеску та не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску (25 розмірів прожиткового мінімуму).

Згідно з вимогами ПКУ підприємець зобов'язаний сплачувати цей внесок незалежно від наявності доходу, якщо його діяльність не припинена. Водночас на період воєнного стану підприємці звільнені від сплати ЄСВ, але за місяці несплати ЄСВ не нараховується страховий стаж.

ФОП Сівіцький Д.Е. є платником ЄСВ у розмірі не менше мінімального страхового внеску. Це передбачено чинним законодавством для фізичних осіб-підприємців, які не мають найманих працівників або ж їхній дохід не перевищує встановлені ліміти.

Для удосконалення оподаткування суб'єктів малого підприємництва необхідно вдосконалити систему оподаткування, запровадивши спрощення процесів переходу між різними групами єдиного податку, а також перегляд існуючих лімітів доходу для різних груп платників, щоб вони відповідали реальним умовам ведення бізнесу.

2.2. Методичні аспекти обліку суб'єктів малого підприємництва

Методичні аспекти обліку суб'єктів малого підприємництва є важливою складовою ефективного управління фінансовими та економічними процесами, оскільки правильна організація обліку забезпечує прозорість господарської діяльності та виконання вимог податкового законодавства. Вони охоплюють організацію та ведення обліку доходів, витрат, активів та зобов'язань відповідно до вимог законодавства та стандартів. Урахування цих аспектів допомагає малим підприємцям оптимізувати податкові зобов'язання та забезпечити прозорість господарської діяльності.

Основними нормативними документами щодо обліку та формування фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва є:

- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; спрощений План рахунків бухгалтерського обліку [13; 43];
- Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами [27];
- НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [29].

Визначальним чинником системи обліку суб'єктів малого підприємництва є обрана система оподаткування згідно ПКУ – загальна або спрощена. Крім цього, потрібно враховувати розміри суб'єктів малого підприємництва.

Підходи щодо вибору форми обліку для суб'єктів малого підприємництва присутні у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 25 [29; 42].

Основні принципи процесу обліку суб'єктів малого підприємництва регламентовані НП(С)БО 1 (нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання змісту над формою тощо). Метод бухгалтерського обліку діяльності суб'єктів малого підприємництва визначається сукупністю восьми елементів. Порядок використання елементів методу бухгалтерського обліку у суб'єктів малого підприємництва подано у табл. 2.3 [35].

Як видно з табл. 2.3 малі підприємства керуються у своїй господарській діяльності усіма елементами методу обліку, в той час фізичні особи-підприємці – лише чотирма з восьми елементів методу.

Система обліку суб'єктів малого підприємництва передбачає наступні етапи: документальне оформлення операцій; облікова реєстрація та систематизація інформації в облікових регістрах; зведення даних у звітності.

Таблиця 2.3

Елементи методу бухгалтерського обліку у суб'єктів малого підприємництва

№ з/п	Елементи методу бухгалтерського обліку	Малі підприємства	Фізичні особи-підприємці
1.	Документація	Обов'язково використовують зовнішні документи. Кількість внутрішніх документів може бути значно зменшена за рахунок вибору альтернативних варіантів обліку	Зовнішні документи використовують для підтвердження величини доходів і витрат. Особи, які сплачують єдиний податок, документально підтверджують розмір одержаного доходу
2.	Інвентаризація	Проводять інвентаризацію з метою визначення фактичної наявності цінностей і вирахування суми їх вибуття за умови періодичної системи обліку	Інвентаризацію проводять за власним бажанням
3.	Оцінка	Використовують будь-які підприємства для вираження активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій у грошовому вимірнику	Використовують для визначення суми доходів і витрат
4.	Калькулювання	Проводять для одержання інформації з метою прийняття управлінських рішень та обґрунтування цін на товари, готову продукцію, роботи і послуги	Проводять за власним бажанням з метою одержання інформації для прийняття управлінських рішень
5.	Рахунки	Використовують спрощений план рахунків. Перелік рахунків підприємство визначає самостійно, складаючи робочий план рахунків	Не використовують
6.	Подвійний запис	Підприємства, які повинні складати баланс, не можуть вести облік без застосування	Не використовують подвійного запису
7.	Баланс	Складають за скороченими формами (ф. №1-м і ф. №1-мс)	Не використовують
8.	Фінансова звітність	Складають за скороченими формами «Баланс» (ф. №1-м і ф. №1-мс) і «Звіт про фінансові результати» (ф. №2-м і ф. №2-мс)	Не використовують

Первинні документи є базою для формування звітності ФОП Сівіцький Д.Е., зокрема податкової звітності згідно ПКУ. В ПКУ вказано в цілях оподаткування суб'єкти малого підприємництва мають вести облік доходів,

витрат й інших показників, що є основою визначення об'єктів оподаткування чи податкових зобов'язань з використанням даних з первинних документів, реєстрів обліку, звітності, інших підтверджуючих документів щодо нарахування та сплати податків й зборів згідно законодавства [39].

Первинне оформлення господарських операцій у суб'єктів малого підприємництва повинно відбуватися під час здійснення операцій або ж після їх проведення. Продаж за готівку передбачає можливий варіант складання первинних документів не менше одного разу в день з використанням даних касових апаратів, чеків та ін. (табл. 2.4). Формування зведених документів на основі первинних документів виконує контрольну функцію та впорядковує первинні дані суб'єктів малого підприємництва.

Таблиця 2.4

Первинні та розрахункові документи ФОП

Документ	Характеристика
Первинні документи	
Накладна (видаткова накладна)	Для обліку відпуску товарів чи інших матеріальних цінностей іншим суб'єктам господарської діяльності чи стороннім особам. Форму видаткової накладної не затверджено.
Акт приймання-передачі наданих послуг	Для підтвердження виконання послуг, передбачених господарським договором між замовником та виконавцем послуг.
Акт приймання-передачі виконаних робіт	Для підтвердження виконання робіт, передбачених господарським договором між замовником та виконавцем робіт.
Закупівельний акт	Для фіксації господарської операції з купівлі товарно-матеріальних цінностей у фізичних осіб, які не є суб'єктами підприємницької діяльності.
Розрахункові документи	
Товарний чек	При готівкових розрахунках без РРО
Розрахункова квитанція	При готівкових розрахунках без РРО (при реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги) або при видачі коштів покупцеві у разі повернення товару, рекомпенсації послуги, прийняття цінностей під заставу та в інших випадках). Форма наведена у додатку 3 до Положення № 13.
Фіскальний касовий чек	При готівкових розрахунках з використанням РРО
Акт про видачу коштів при поверненні товару	Складається у разі, якщо сума коштів, виданих при поверненні товару чи рекомпенсації раніше оплаченої послуги, перевищує 100 грн., матеріально відповідальна особа господарської одиниці або особа, яка безпосередньо здійснює розрахунки, повинна скласти акт про видачу коштів (п. 8 розд. III Порядку

Застереженнями при формуванні первинних та розрахункових документів суб'єктів малого підприємництва є:

1. Якщо дохід отримано на розрахунковий рахунок, то додаткових платіжних документів з отримання доходу ФОП не виписує, оскільки достатньо банківської виписки, в якій мають бути вказані всі обов'язкові реквізити та призначення платежів.

2. У разі отримання готівкових оплат підтвердженням є товарний чек або розрахункова квитанція, що підтверджує отримання готівкових коштів. Щодо готівки при наданні послуг – повинен бути оформлений акт наданих послуг, який підтверджує, які саме послуги і на яку суму були надані.

3. Слід контролювати відповідність товару, який був оприбуткований, товару, який вказано у первинних документах при його реалізації. В іншому випадку під час перевірки податковий інспектор буде цікавитися походженням реалізованого товару.

Усі розрахунки ФОП мають відбуватися в грошовій формі згідно вимог чинного законодавства, тобто можливі варіанти розрахунків наступні: готівкою; безготівково на рахунок в банку; карткою; через платіжний термінал; через сервіси онлайн-банкінгу.

Забороненими формами розрахунків є наведені в табл. 2.5.

Законодавство України визначає використання касових апаратів для суб'єктів малого підприємництва, які здійснюють розрахункові операції [7]. Це стосується фізичних осіб-підприємців, що використовують готівкові розрахунки або ж карткові оплати в операціях при роздрібній торгівлі, послугах та ін. Фіскалізація може відбуватися з використанням апаратних реєстраторів розрахункових операцій (РРО) або програмних РРО.

Суб'єктам малого підприємництва, що працюють на загальній системі, дозволяється формувати витрати, що здійснені з метою отримання доходу, лише на підставі документального підтвердження і обов'язково мати підтверджуючі документи щодо походження товару.

Таблиця 2.5

Заборонені форми розрахунків ФОП

Вид негрошової форми розрахунків	Характеристика
Бартер	Полягає в реалізації ФОПом певного товару чи послуги в заміні на інший товар/послугу. Варто зауважити, що подарункові сертифікати в деяких випадках можна віднести до бартеру, а в деяких - ні. В цьому питанні позиція податківців неоднозначна. Наприклад, не вважається бартером подарунковий сертифікат, оформлений у вигляді передплати за товар. В такому випадку відбувається саме грошовий розрахунок, який фіксується в момент придбання сертифікату, а не тоді, коли він буде використаний для придбання товару. Але в ситуації, коли подарунковий сертифікат передбачає придбання товару на суму, що перевищує його вартість, його використання буде вважатися саме бартером.
Взаємозалік зустрічних вимог	Взаємозалік зустрічних вимог полягає у «списанні» боргових зобов'язань між ФОП та іншою особою, коли обидві сторони заборгували одна одній певну суму, для того, щоб спростити процес розрахунку. «Єдинники» повинні проводити всі розрахунки згідно встановлених податковим законодавством норм, а варіант взаємозаліку для них недопустимий.
Вексельні розрахунки	Вексельні розрахунки заборонені для підприємців на ЄП, навіть якщо вексель буде погашено грошима.
Відступлення права вимоги	У випадку відступлення права вимоги, що по суті є зміною сторони у договорі, а не формою розрахунку, податкова може запідозрити негрошову форму розрахунку, якщо ФОП, наприклад, не отримав кошти за товар від покупця і «передав» право вимагати розрахунок іншій особі.
Електронні гроші, віртуальна (крипто) валюта	Проплати на електронні гаманці криптовалютою відносяться до негрошової форми розрахунків і є забороненими. Тобто ФОП не може приймати оплату за свій товар чи послугу криптовалютою. Це ж стосується і цифрових розрахунків на електронні гаманці. Але не варто плутати розрахунки цифровою валютою з розрахунками реальними грошима через онлайн-сервіси, такі як PayPal, тим паче через кабінети онлайн-банкінгів, наприклад, Приват24. Це звичайні грошові розрахунки у безготівковій формі, і така форма платежів дозволена для ФОП на 1, 2, 3 групах.
Зарплата в товарній формі	Виплата зарплати товаром в обмін на роботу працівника є забороненою.

Суб'єкти малого підприємництва на загальній системі обліку у своїй діяльності використовують план рахунків згідно наказу МФУ № 291 [13]. На основі цього плану рахунків можливі варіанти використання рахунків класів 8 і 9 одночасно, лише рахунків 9 класу або рахунків 8 класу.

Спрощена система обліку для суб'єктів малого підприємництва передбачає використання спрощеного плану рахунків або ведення обліку без використання плану рахунків й подвійного запису [43].

ФОП Сівіцький Д.Е. веде облік без застосування плану рахунків та подвійного запису.

Згідно Методичних рекомендацій №422 систематизація облікових даних суб'єктами малого підприємництва може відбуватися з використанням простої та спрощеної форм бухгалтерського обліку [27]. У випадку використання простої форми при незначному обсязі документообігу використовується Журналу обліку господарських операцій. Спрощена форма визначає використання реєстрів обліку у вигляді відомостей (рис. 2.4).

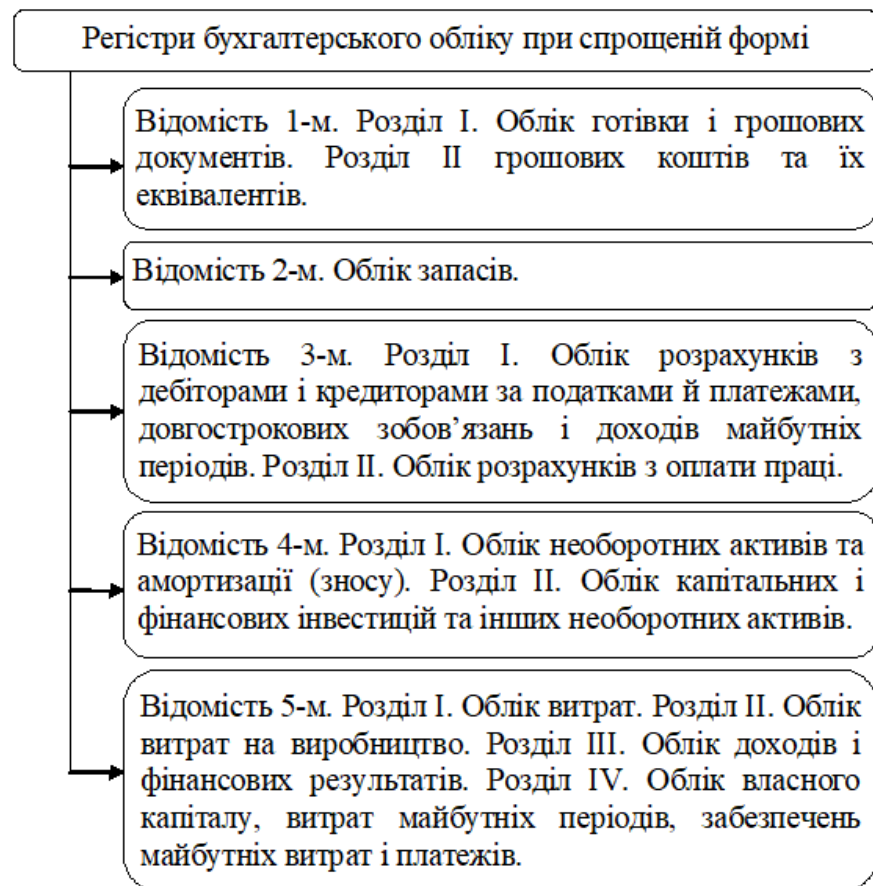

Рис. 2.4. Регістри бухгалтерського обліку при спрощеній формі бухгалтерського обліку

Для суб'єктів малого підприємництва, що працюють на спрощеній системі, потрібно вести книгу обліку доходів, або книгу обліку доходів і витрат, або спрощений облік із використанням НП(С)БО 25 залежно від групи сплати єдиного податку (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Ведення обліку суб'єктами малого підприємництва

Група єдиного податку	Ведення обліку
Група 1 єдиного податку (виключно фізичні особи)	Книга обліку доходів (з 2021 року — у довільній формі і без реєстрації у ДПС)
Група 2 єдиного податку (виключно фізичні особи)	Книга обліку доходів (з 2021 року — у довільній формі і без реєстрації у ДПС)
Група 3 єдиного податку (фізичні особи)	Книга обліку доходів — якщо ставка 5%; книга обліку доходів і витрат — якщо ставка 3%. Книги ведуться у довільній формі без реєстрації у ДПС
Група 3 єдиного податку (юридичні особи)	Спрощений бухгалтерський облік на основі застосування НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»
Група 4 єдиного податку (сільське господарство)	Спрощений бухгалтерський облік на основі застосування НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»

ФОП Сівіцький Д.Е., як платник 2 групи єдиного податку, веде книгу обліку доходів (табл. 2.7). Книга обліку доходів виступає спеціальним регістром, у якій ФОП відображає результати своєї господарської діяльності. Книга має вигляд таблиці з метою накопичення даних щодо отриманих доходів з виділенням місячних підсумків, що є обов'язковою вимогою згідно законодавства. Дана книга виступає основою для складання декларації з єдиного податку, яку подає суб'єкт малого підприємництва.

Таблиця 2.7

Книга обліку доходів ФОП Сівіцький Д.Е.

ФОП				
КНИГА ОБЛІКУ ДОХОДІВ				
для платників єдиного податку 1,2,3 груп, які не є платниками ПДВ				
за _____ рік				
Період	Готівка, грн. коп.	Безготівка, грн. коп.	Повернення, грн. коп.	Сума доходу, грн. коп.
Січень				0
Лютий				0
Березень	0			0
За 1 квартал	0	0	0	0
Квітень	0,00			0,00
Травень	0			0
Червень	0			0
За 2 квартал	0,00	0	0	0,00
За 1 півріччя	0,00	0	0	0,00
Липень	0			0
Серпень	0			0
Вересень				0
За 3 квартал	0	0	0	0
За 9 місяців	0,00	0	0	0,00
Жовтень	0			0
Листопад				0
Грудень	0			0
За 4 квартал	0	0	0	0
За рік	0,00	0	0	0,00

Методичні аспекти обліку суб'єктів малого підприємництва мають важливе значення для забезпечення правильності господарських операцій та виконання податкових вимог. Ефективна організація обліку дозволяє суб'єктам малого підприємництва знижувати фінансові ризики і підвищувати конкурентоспроможність на ринку.

2.3. Особливості формування та подання звітності ФОП Сівіцький Д.Е.

Розвиток сфери малого підприємництва зумовив необхідність забезпечення з боку держави налагодження регламентації звітності підприємців, для того щоб спростити її формування та подання. Зокрема було розроблено НП(С)БО 25, що визначає фінансову звітність для суб'єктів малого підприємництва [29].

На підставі спрощеного плану рахунків будується спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва згідно НП(С)БО 25

Показники	Фінансова звітність малого підприємства	Фінансова звітність мікропідприємства
Суб'єкт господарювання	Малі підприємства - юридичні особи, які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.	Мікропідприємства - юридичні особи, які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Непідприємницькі товариства.
Види звітності	Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м).	Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс)
Звітний період	Квартал, календарний рік	Календарний рік

Вимоги до подання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва визначені відповідно до НП(С)БО 25 (табл. 2.9) [29].

Таблиця 2.9

**Вимоги до подання фінансової звітності суб'єктами
малого підприємництва**

Вимоги	Фінансова звітність малого підприємства	Фінансова звітність мікропідприємства
Форми звітності	Форми фінансової звітності малого підприємства наведені в додатках до НП(С)БО 25.	Форми фінансової звітності мікропідприємства наведені в додатках до НП(С)БО 25.
Згортання статей	Згортання статей активів та зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. У графі 4 Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) наводяться дані за аналогічний період минулого (попереднього) року.	Згортання статей активів та зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. У графі 4 Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) наводяться дані за аналогічний період минулого (попереднього) року.
Окремі випадки	—	Підприємства можуть: – обліковувати необоротні активи тільки за первісною вартістю без урахування зменшення корисності та переоцінки до справедливої вартості; – не створювати забезпечення наступних витрат і платежів (на виплату наступних відпусток працівникам, виконання гарантійних зобов'язань тощо), а визнають відповідні витрати у періоді їх фактичного понесення; – поточну дебіторську заборгованість включати до підсумку балансу за її фактичною сумою.

Для фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування передбачено складання податкової звітності і подання у контролюючий орган згідно визначених строків для річного звітного періоду. Дана звітність визначає зобов'язання суб'єкта малого підприємництва щодо податків та зборів.

Для формування податкової звітності використовуються дані бухгалтерського обліку. Форма податкової декларації визначена наказом центрального органу виконавчої влади щодо державної та митної політики.

Податкова декларація складається у формі, визначеній чинним законодавством [39]. Вона включає обов'язкові реквізити, заповнення яких у документі встановлює визначений його статус ПКУ, в іншому випадку – втрачає цей статус із юридичними наслідками. Вимоги до податкової декларації подано у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Вимоги до податкової декларації

Вимоги	Пояснення
Обов'язкові реквізити	Податкова декларація повинна містити такі обов'язкові реквізити: - тип документа (звітний, уточнюючий, звітний новий); - звітний (податковий) період, за який подається податкова декларація; - звітний (податковий) період, що уточнюється (для уточнюючого розрахунку); - повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника податків згідно з реєстраційними документами; - код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер; - реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті); - місцезнаходження (місце проживання) платника податків; - найменування контролюючого органу, до якого подається звітність; - дата подання звіту (або дата заповнення - залежно від форми); - інформація про додатки, що додаються до податкової декларації та є її невід'ємною частиною; - ініціали, прізвища та реєстраційні номери облікових карток або інші відомості, визначені в абзаці сьомому цього пункту, посадових осіб платника податків; - підписи платника податку - фізичної особи та/або посадових осіб платника податку, визначених цим Кодексом, засвідчені печаткою платника податку (за наявності).
Додаткові обов'язкові реквізити	У окремих випадках, коли це відповідає сутності податку або збору та є необхідним для його адміністрування, форма податкової декларації додатково може містити такі обов'язкові реквізити: - відмітка про звітування за спеціальним режимом; - код виду економічної діяльності (КВЕД); - код органу місцевого самоврядування за КАТОТТГ; - код адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТГП; - індивідуальний податковий номер згідно з даними реєстру платників податку на додану вартість за звітний (податковий) період; - дата та номер рішення про включення неприбуткової організації до Реєстру неприбуткових установ та організацій; - ознака неприбутковості організації; - повне найменування нерезидента; - місцезнаходження нерезидента; - назва та код держави резиденції нерезидента; - код нерезидента, що присвоєно державою, резидентом якої він є.
Підписання податкової декларації	Податкова декларація повинна бути підписана: 1) керівником платника податків або уповноваженою особою, а також особою, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації до контролюючого органу. У разі ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації безпосередньо керівником платника податку така податкова декларація підписується таким керівником; Достатнім підтвердженням справжності документа податкової звітності є наявність оригіналу підпису уповноваженої особи на документі у паперовій формі або наявність накладеного на електронний документ кваліфікованого електронного підпису або удосконаленого електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». 2) фізичною особою - платником податків або його представником; 3) особою, відповідальною за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації згідно із договором про спільну діяльність або угодою про розподіл продукції.

Податкова звітність суб'єктів малого підприємництва представляє собою податкову декларацію щодо сум єдиного податку, обсягів отриманого

доходу, а також включає інформацію про єдиний соціальний внесок у додатку до податкової декларації [39; 44]. Така декларація подається у випадку, якщо не відбулося перевищення обсягу доходу впродовж року, та/або підприємець самостійно не перейшов на третю групу спрощеної системи оподаткування.

Терміни подання податкової декларації по групах спрощеної системи подано на рис. 2.5.

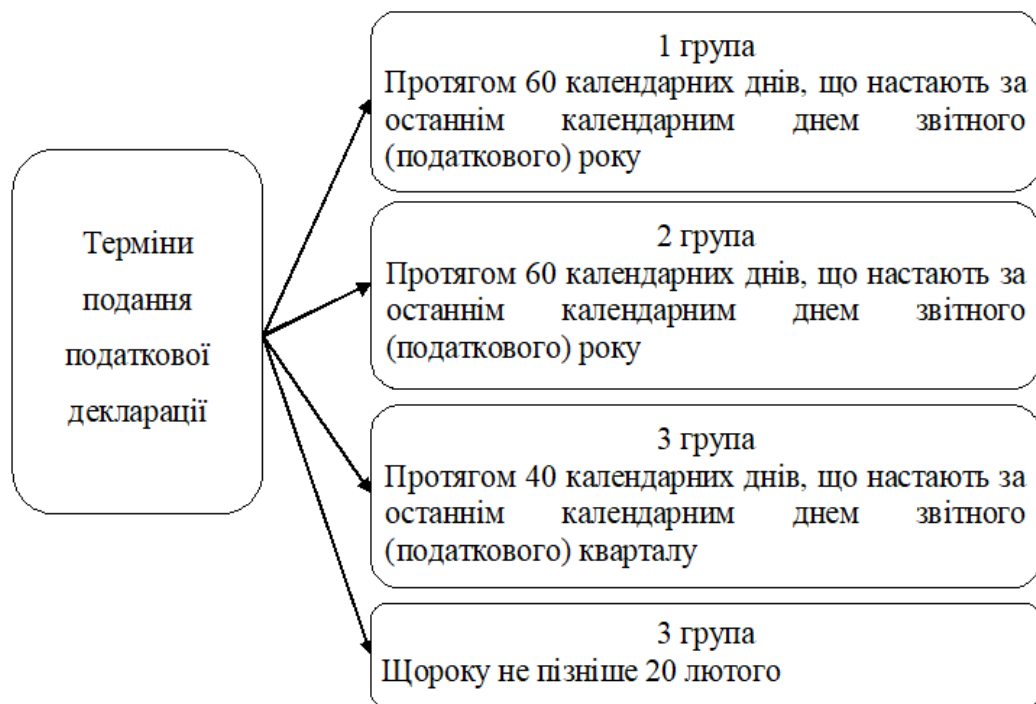

Рис. 2.5. Терміни подання податкової декларації

За наявності найманих працівників суб'єкт малого підприємництва подає також Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку.

ФОП Сівіцький Д.Е., як платник 2 групи єдиного податку, подає податкову декларацію платника єдиного податку 2 групи на підставі даних книги обліку доходів згідно визначених законодавством термінів та здійснює сплату єдиного податку у місцевий бюджет. Іншої податкової звітності досліджуваний суб'єкт малого підприємництва не подає, оскільки немає найманих працівників та специфіка діяльності не передбачає.

Для удосконалення звітності суб'єктів малого підприємництва необхідно спростити механізми звітності, впровадити консультаційну підтримку та навчання для підприємців, що допоможе знизити ризики помилок при заповненні податкових декларацій та підготовці звітності.

Висновки до розділу 2

Методика та організація оподаткування суб'єктів малого підприємництва є ключовими для забезпечення ефективного та справедливого збору податків, що відповідає потребам бізнесу та вимогам законодавства. Вибір оптимальної системи оподаткування дозволяє підприємцям мінімізувати податкові ризики і витрати для розвитку бізнесу та фінансової стабільності. Застосування ефективної методики оподаткування допомагає суб'єктам малого підприємництва залишатися конкурентоспроможними і сприяє їх успішному функціонуванню.

Методичні аспекти обліку суб'єктів малого підприємництва є важливою складовою для забезпечення правильності ведення документації та виконання податкових зобов'язань. Вони допомагають формувати чітку структуру обліку доходів, витрат, активів та зобов'язань, що дозволяє підприємцям ефективно управляти своїми фінансами.

Формування та подання податкової звітності фізичними особами-підприємцями вимагає детального дотримання норм чинного законодавства, зокрема, щодо обрання системи оподаткування та своєчасності подання звітів. Для ФОП, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, існують спрощені форми звітності, однак вони потребують ретельного обчислення доходів і витрат. Важливим аспектом є правильне оформлення та подання звітів до податкових органів, що дозволяє уникнути штрафів і санкцій.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1. Аналіз ефективності спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в умовах малого бізнесу

В умовах динамічної економіки, де підприємці малого бізнесу стикаються з численними викликами, спрощення процесів ведення обліку та звітності є важливим інструментом для зниження адміністративного навантаження та підвищення ефективності бізнес-діяльності. В Україні для суб'єктів малого підприємництва розроблена спрощена система оподаткування, обліку та звітності, яка передбачає полегшені процедури ведення бухгалтерії, податкової звітності та адміністрування. Це дозволяє суб'єктів малого підприємництва зосередитися на розвитку свого бізнесу, не витрачаючи значних ресурсів на складні фінансові процедури.

Не менш важливим є й те, що цей єдиний податок має суттєве значення для формування місцевих бюджетів. Єдиний податок є одним з основних джерел доходів для місцевих бюджетів, і його значення полягає не лише в підтримці місцевих економік, але й у забезпеченні розвитку інфраструктури, соціальних програм та інших важливих напрямків місцевого розвитку. Як видно з рис. 3.1, найбільші надходження до місцевих бюджетів становлять власні надходження бюджетних установ (787,2 млрд. грн.). Вагомими надходженнями у місцеві бюджети також є ПДФО, єдиний податок, майнові податки, роздрібний акциз [32].

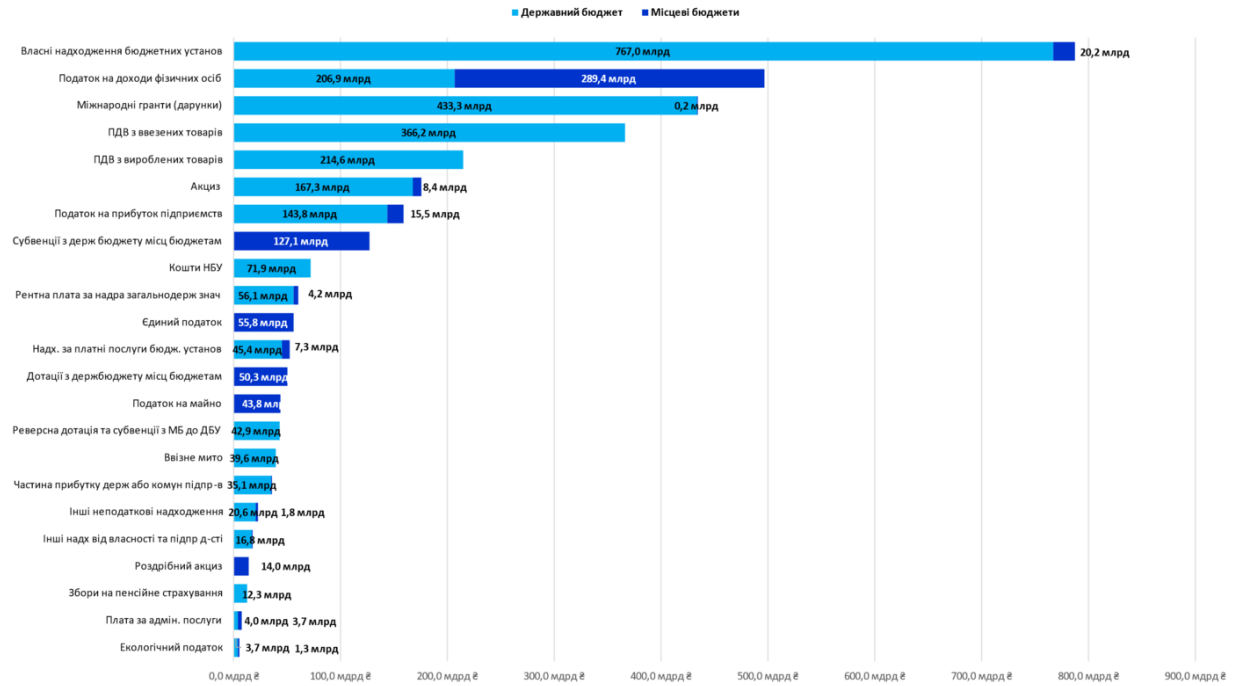

Рис. 3.1. Надходження до місцевих бюджетів у 2023 році

Якщо розглядати структуру податкових надходжень до місцевих бюджетів, то на 2 місці знаходиться єдиний податок (12,8% або 55,8 млрд. грн.) (рис. 3.2).

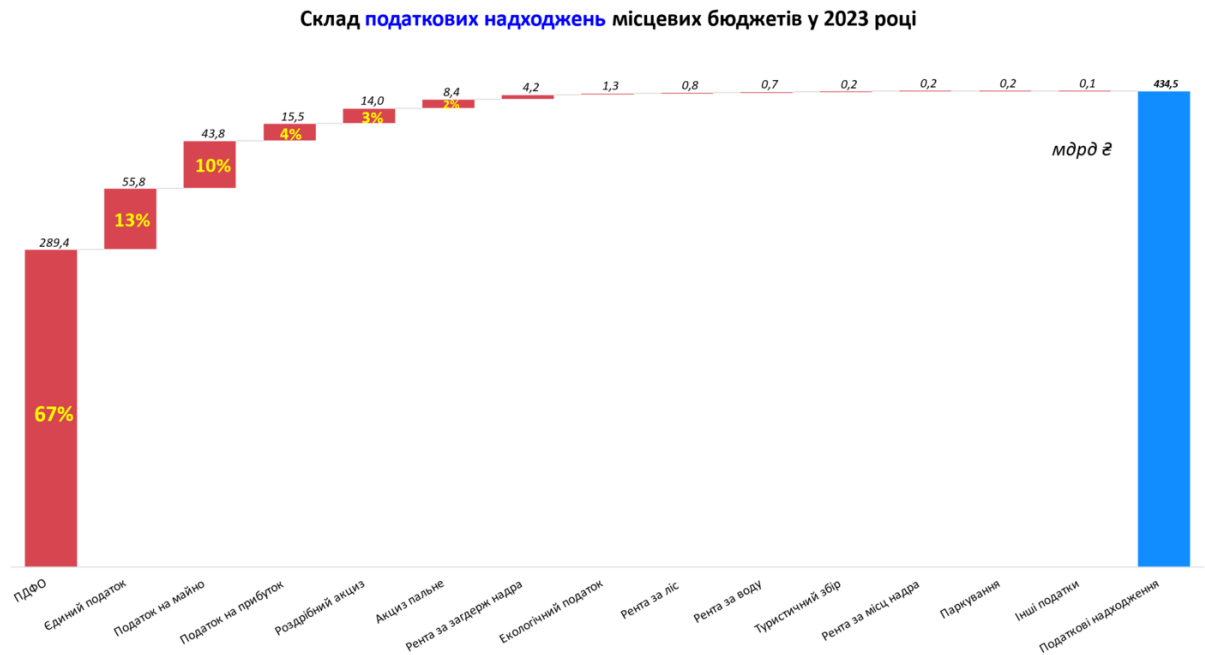

Рис. 3.2. Структура податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2023 році

Приріст надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів в 2023 р. порівняно з 2022 р. склав 18,2% (рис. 3.3) [32].

Рис. 3.3. Приріст надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів

В цілому приріст надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів у 2023 р. порівняно з 2022 р. становив 18,2% (8,6 млрд. грн.) (рис. 3.4). Причому приріст єдиного податку у Тернопільській області склав 10,1%.

Рис. 3.4. Динаміка надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів

Спрощена система звітності та обліку стала суттєвим кроком у підтримці підприємців, оскільки вона дозволяє зменшити витрати на бухгалтерські послуги, мінімізувати кількість податкових декларацій і спростити процес подання звітності до державних органів. Проте, хоча спрощена система має численні переваги, вона також накладає певні обмеження і виклики, зокрема щодо точності обліку, можливих маніпуляцій з податками та труднощів при швидкому зростанні бізнесу.

Аналіз ефективності спрощеної звітності та обліку в умовах малого бізнесу дозволяє визначити не лише економічні переваги цієї системи, але й ризики, з якими можуть зіткнутися підприємці. Це питання є особливо важливим у контексті розвитку малого підприємництва, яке має важливу роль у забезпеченні економічної стабільності та створенні робочих місць.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності створена з метою полегшити ведення бізнесу для малих підприємців, знизити адміністративне навантаження та мінімізувати витрати на податкову звітність. Однак ефективність цієї системи залежить від багатьох факторів, таких як розмір бізнесу, вид діяльності, наявність чи відсутність найманих працівників, а також стадія розвитку підприємства [49].

Ефективність спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва обґрунтована наступними факторами:

1. Зниження податкового навантаження. Однією з основних переваг спрощеної системи є значне зниження податкового навантаження на малий бізнес. Підприємці, що працюють за цією системою, не зобов'язані нараховувати ПДВ, податок на прибуток підприємств або інші податки, що є обов'язковими для суб'єктів, які працюють на загальній системі оподаткування. Це зменшує податкове навантаження і дозволяє підприємцям зберігати більше коштів для розвитку свого бізнесу. Податкові ставки на спрощеній системі можуть бути значно нижчими, порівняно з загальною системою, що робить таку систему більш вигідною для малих підприємців. Наприклад, для підприємців першої групи ставка є фіксованою і складає

мінімум, для підприємців третьої групи – залежить від доходу, але вона зазвичай є нижчою, ніж у загальній системі оподаткування.

2. Зменшення витрат на адміністрування та бухгалтерський облік. Спрощена система значно зменшує витрати на ведення обліку та податкову звітність, що є важливим чинником для суб'єктів малого підприємництва, де бюджет на ведення обліку та юридичне обслуговування обмежений. Для більшості малих підприємців достатньо вести облік доходів та витрат без необхідності нараховувати і враховувати податок на прибуток, ПДВ, податки на заробітну плату тощо. Це означає, що підприємці можуть обмежити кількість документів, необхідних для ведення бухгалтерії, а також зекономити на послугах бухгалтерів або аутсорсингу. Підприємці, які застосовують спрощену систему оподаткування, мають менше звітних обов'язків порівняно з підприємствами, що працюють на загальній системі. Це може бути особливо важливим для тих, хто веде бізнес самостійно або без наявності великого штату співробітників.

3. Швидкість і простота адміністрування податків. Іншою суттєвою перевагою спрощеної системи є значно спрощена процедура адміністрування податків. Для малого бізнесу важливо, щоб процес податкової звітності був швидким та не вимагав великих витрат часу на розрахунок податків. Підприємці, що працюють на спрощеній системі, можуть обмежитися лише найнеобхіднішими документами, такими як касові чеки, рахунки-фактури, які підтверджують їх доходи та витрати. Це значно знижує кількість часу і ресурсів, що витрачаються на збирання і перевірку документів. Спрощена система дозволяє підприємцям обчислювати податки за більш простими формулами, що значно спрощує процес податкового планування та прогнозування.

4. Гнучкість у виборі системи для малих підприємців. Спрощена система дає можливість суб'єктам малого підприємництва обирати одну з кількох груп оподаткування, що дозволяє максимально адаптувати податкову систему до потреб конкретного бізнесу. Для малих підприємців доступні три

групи спрощеної системи, кожна з яких має свої переваги, в залежності від виду діяльності, доходу та наявності чи відсутності найманих працівників. Це дає можливість вибрати найзручнішу для бізнесу систему оподаткування. У разі необхідності підприємці можуть змінювати групу на більш вигідну, залежно від обсягів доходу та змін у діяльності. Це дозволяє ефективно адаптувати податкову систему до етапів розвитку бізнесу. Для прикладу підприємець, що починав з першої групи (де ставка є фіксованою і обмежена певними видами діяльності), з часом може перейти до другої чи третьої групи, якщо його доходи та вид діяльності дозволяють це.

5. Покращення фінансової прозорості та зниження ризику податкових перевірок. Спрощена система зменшує кількість вимог до детальності фінансової звітності, однак це не означає, що малий бізнес повністю позбавлений контролю з боку податкових органів. Тим не менше, підприємці, що працюють за цією системою, мають менший шанс потрапити під податкові перевірки, що може бути важливим фактором для бізнесу. Державні органи часто зосереджують увагу на підприємствах, що працюють на загальній системі, оскільки вони мають більше зобов'язань щодо звітності, нарахування податків, наявності податкових кредитів і т.д. Підприємці, які працюють на спрощеній системі, менше ризикують бути об'єктом перевірки. Спрощена система звітності забезпечує достатній рівень прозорості для банків і постачальників, а також є хорошим інструментом для побудови довгострокових партнерських відносин.

3.2. Оцінювання впливу спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності на фінансову стабільність суб'єктів малого підприємництва

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності, яку впроваджено для суб'єктів малого підприємництва в Україні, має суттєвий вплив на фінансову стабільність таких підприємств. Її головною метою є полегшення ведення бізнесу та зменшення адміністративного навантаження, що дозволяє

малим підприємствам зосередитися на розвитку основної діяльності замість того, щоб витрачати значні ресурси на складні бухгалтерські та податкові процедури [37].

Кожне підприємство, яке сплачує податки, зобов'язане дотримуватись податкової дисципліни. Це означає, що воно повинно сумлінно виконувати свої податкові зобов'язання, слідувати вимогам чинного законодавства та не ухилятися від сплати податків. Підприємство має відповідально ставитись до виконання своїх обов'язків перед державним бюджетом (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Виконання податкової дисципліни суб'єктом малого підприємництва

Види податків і зборів	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	Нараховано, грн.	Сплачено, грн.	Нараховано, грн.	Сплачено, грн.	Нараховано, грн.	Сплачено, грн.
Єдиний податок	14400,00	14400,00	15600,00	15600,00	16080,00	16080,00
ЄСВ	15950,00	15950,00	17292,00	17292,00	17688,00	17688,00

Виконання податкової дисципліни суб'єктом малого підприємництва за період 2021–2023 років свідчить про стабільність у сплаті податків. Згідно з даними, протягом трьох років нараховані суми єдиного податку та ЄСВ залишалися на високому рівні, а сплата цих податків була здійснена в повному обсязі.

Перш за все, вона дозволяє знизити адміністративне навантаження, що сприяє ефективнішому використанню ресурсів підприємства. Менші витрати на ведення обліку та звітності дають можливість спрямувати більше коштів на розвиток бізнесу, інвестиції в інновації та поліпшення продуктів і послуг, що, в свою чергу, сприяє збільшенню доходів підприємства.

Другим важливим аспектом є зменшення податкового навантаження завдяки спрощеній системі оподаткування. Сплата єдиного податку, яка є фіксованою залежно від обраної групи, дозволяє підприємцям прогнозувати свої витрати та зменшує фінансові ризики. Це також сприяє стабільності грошових потоків, оскільки підприємці мають чітке уявлення про податкові зобов'язання і можуть планувати свою діяльність на більш передбачуваній основі.

Податкове навантаження на ФОП є важливим елементом, що визначає фінансову ефективність підприємства [33]. В Україні фізичні особи – підприємці, залежно від обраної системи оподаткування, можуть сплачувати різні податки та збори, серед яких основними є єдиний податок та єдиний соціальний внесок (ЄСВ). Для ФОП, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, єдиний податок є основним джерелом податкових зобов'язань. Його розмір залежить від групи, до якої відноситься підприємець, а також від обсягу доходу. Це дозволяє зменшити податкове навантаження порівняно з загальною системою, де сплачуються більші ставки податків.

Однак навіть спрощена система оподаткування не позбавляє підприємців від певного податкового тиску. Сплата ЄСВ є обов'язковою для всіх ФОП, незалежно від доходу, що створює додаткове фінансове навантаження. Водночас, для підприємців, які здійснюють діяльність на великому обсязі, навіть у рамках спрощеної системи оподаткування, податкове навантаження може бути значним. Тому важливим аспектом є ефективне планування податкових витрат, оптимізація податкової звітності та дотримання податкової дисципліни для збереження фінансової стабільності ФОП.

Абсолютне податкове навантаження на ФОП визначається сумою податків, які підприємець сплачує протягом певного періоду. В даному випадку це суми єдиного податку та єдиного соціального внеску, нараховані та сплачені протягом 2021–2023 років (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Абсолютне податкове навантаження на ФОП

Види податків і зборів	Абсолютне значення, грн.			Структура, %			Відхилення, +/-			
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2022/2021		2023/2022	
							грн.	%	грн.	%
Єдиний податок	14400,00	15600,00	16080,00	47,45	47,43	47,62	+1200,00	-0,02	+480,00	+0,19
ЄСВ	15950,00	17292,00	17688,00	52,55	52,57	52,38	+1342,00	+0,02	+396,00	-0,19
Всього	30350,00	32892,00	33768,00	100,00	100,00	100,00	+2542,00	-	+876,00	-

З таблиці видно, що за період з 2021 по 2023 рік, абсолютне податкове навантаження для ФОП Сівіцького Д.Е. збільшувалося, що свідчить про стабільний ріст обсягів сплати податків. Єдиний податок зріс на 1200 грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком, а в 2023 році приріст становив 480 грн. При цьому питома вага єдиного податку у структурі залишалася майже стабільною, з незначним зниженням його частки в загальному обсязі податків у 2022 році (-0,02%) та підвищенням на 0,19% у 2023 році. Що стосується ЄСВ, то в 2022 році його абсолютне значення збільшилось на 1342 грн порівняно з попереднім роком, а в 2023 році приріст склав 396 грн. Питома вага ЄСВ у структурі залишалася майже незмінною, хоча в 2023 році відбулося невелике зниження його частки на 0,19%. В цілому, відхилення показують помірний ріст податкових зобов'язань з року в рік, що свідчить про стабільне функціонування ФОП та виконання зобов'язань перед бюджетом.

Відносні показники податкового навантаження показують частку кожного податку у загальній сумі нарахованих податків і зборів. Для визначення цих показників необхідно обчислити частку ЄП та ЄСВ від їх загальної суми.

Відносний показник для ЄП:

2021 рік: $(14\,400 / (14\,400 + 15\,950)) * 100 = 47,45\%$

2022 рік: $(15\,600 / (15\,600 + 17\,292)) * 100 = 47,43\%$

2023 рік: $(16\,080 / (16\,080 + 17\,688)) * 100 = 47,62\%$

Відносний показник для ЄСВ:

2021 рік: $(15\,950 / (14\,400 + 15\,950)) * 100 = 52,55\%$

2022 рік: $(17\,292 / (15\,600 + 17\,292)) * 100 = 52,57\%$

2023 рік: $(17\,688 / (16\,080 + 17\,688)) * 100 = 52,38\%$

Ці показники свідчать, що впродовж трьох років податкове навантаження між ЄП та ЄСВ залишалося відносно стабільним, при цьому частка ЄСВ становила більше 50% від загальної суми податків.

Податкове навантаження є важливою складовою фінансового стану будь-якого підприємця, оскільки воно визначає, яку частину своїх доходів він повинен сплачувати державі [49]. Для фізичних осіб-підприємців, що працюють на спрощеній системі оподаткування, основними податковими зобов'язаннями є єдиний податок та ЄСВ. Обидва ці податки мають безпосередній вплив на доходи ФОП і забезпечують важливі фінансові ресурси для державного бюджету, а також для соціальних програм, таких як пенсії та медичне обслуговування. Податкове навантаження на доходи ФОП за цими податками безпосередньо залежить від обсягу їхніх доходів і встановлених ставок, що визначають рівень податкових зобов'язань. Тому аналіз податкового навантаження є важливим для оцінки фінансової стабільності підприємства та його здатності виконувати зобов'язання перед державою.

Показники податкове навантаження з ЄП та ЄСВ на доходи ФОП подано у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Показники податкове навантаження з ЄП та ЄСВ на доходи ФОП

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2022/2021	2023/2022
Єдиний податок	14400,00	15600,00	16080,00	+1200,00	+480,00
ЄСВ	15950,00	17292,00	17688,00	+1342,00	+396,00
Дохід ФОП	30350,00	32892,00	33768,00	+1172388,05	+1390910,45
Податкове навантаження за ЄП, %	0,61	0,44	0,33	-0,17	-0,11
Податкове навантаження за ЄСВ, %	0,67	0,49	0,36	-0,19	-0,13
Питома вага податкових платежів у доході підприємств, %	1,28	0,93	0,69	-0,35	-0,24

Незважаючи на зростання абсолютних значень податкових платежів, податкове навантаження за ЄП та ЄСВ на доходи ФОП зменшилось. Це відображається у зниженні показників податкового навантаження: для ЄП на 0,17% у 2022 році та на 0,11% у 2023 році, для ЄСВ на 0,19% у 2022 році та на 0,13% у 2023 році.

Питома вага податкових платежів у доходах ФОП також знизилась. У 2022 році цей показник зменшився на 0,35%, а в 2023 році — ще на 0,24%. Це свідчить про те, що, незважаючи на збільшення доходів ФОП, частка податків у цих доходах зменшилася, що може свідчити про зростання ефективності ведення бізнесу.

Таким чином, за аналізований період податкове навантаження на ФОП зменшилось як у відносному, так і в питомому вираженні, що свідчить про стабільний ріст доходів та покращення фінансових результатів підприємця.

Спрощена система може мати і певні обмеження, наприклад, у вигляді лімітів на доходи чи обсяги діяльності, що можуть обмежити потенціал для розширення бізнесу. Крім того, не всі підприємці можуть ефективно управляти фінансами за таких умов, що може призвести до недостатнього розвитку внутрішніх фінансових процесів та погіршення фінансової дисципліни.

Загалом спрощена система оподаткування, обліку та звітності має позитивний вплив на фінансову стабільність малого бізнесу, забезпечуючи зниження витрат і податкових ризиків, але також вимагає підприємців більшого контролю за фінансовими потоками та дотримання певних обмежень.

Висновки до розділу 3

В умовах сучасної економіки спрощення обліку та звітності є важливим фактором для малого бізнесу, дозволяючи зменшити адміністративне навантаження. В Україні для цього створена спеціальна система, яка

полегшує ведення бухгалтерії та податкових процедур. Такий підхід дає змогу підприємцям зосередитися на розвитку бізнесу, а не витратити ресурси на складні фінансові операції. Єдиний податок має важливе значення для формування місцевих бюджетів, оскільки є одним з основних джерел їх доходів. Це забезпечує не лише фінансову підтримку місцевих економік, а й сприяє розвитку інфраструктури та соціальних програм. Єдиний податок є ключовим елементом для стабільності та розвитку місцевих громад.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності, впроваджена для суб'єктів малого підприємництва в Україні, значно сприяє полегшенню ведення бізнесу. Це зменшує адміністративне навантаження та дозволяє підприємцям зосередитися на розвитку основної діяльності, інвестуваннях та покращенні продуктів і послуг. Аналіз податкової дисципліни ФОП Сівіцький Д.Е. свідчить про стабільність у сплаті податків. Протягом 2021–2023 років суми єдиного податку та ЄСВ були на достатньому рівні, і всі податки сплачувалися в повному обсязі. Податкове навантаження, хоча й зростало в абсолютних величинах, зменшувалося у відносному та питомому вираженні, що вказує на зростання доходів підприємця та покращення фінансових результатів. Зокрема, у 2022 і 2023 роках спостерігалось зниження частки податків у загальних доходах ФОП, що свідчить про ефективне управління фінансами та зростання ефективності ведення бізнесу.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Охорона праці суб'єктів малого підприємництва

Охорона праці – це важливий аспект діяльності будь-якого підприємства, в тому числі малого бізнесу, який займається торгівлею. Навіть якщо підприємство не має високих ризиків, як, наприклад, на виробничих підприємствах, забезпечення належних умов праці для співробітників у сфері торгівлі є необхідною умовою для запобігання травмам, професійним захворюванням та створення здорового робочого середовища. Кожен підприємець має дотримуватися законодавчих вимог щодо охорони праці, щоб забезпечити безпеку своїх працівників [34].

Основним завданням охорони праці в торгівлі є створення комфортних і безпечних умов для працівників, що працюють безпосередньо з товарами, на касах або в складських приміщеннях. Керівник повинен звертати увагу на облаштування робочих місць, щоб вони відповідали стандартам безпеки. Необхідно передбачити достатню освітленість робочих зон, щоб мінімізувати ризик травм через невидимість перешкод або товарів. Також важливо використовувати антиприслипні покриття на підлогах, особливо в місцях з підвищеним рівнем вологості (вхід, склад, вантажні приміщення).

Підприємці повинні забезпечити працівників необхідними засобами індивідуального захисту. Для працівників, які працюють на складах або вантажно-розвантажувальних роботах, можуть бути потрібні рукавички, захисне взуття та каски. Для касирів, які часто працюють за комп'ютерами, важливо організувати робоче місце так, щоб вони не страждали від захворювань опорно-рухового апарату. Важливо організувати правильну організацію робочих змін і відпочинку для працівників. Підприємцю слід забезпечити належний відпочинок для персоналу для запобігання перевтоми.

Невід’ємною частиною охорони праці є навчання і інструктажі працівників щодо безпеки. Керівник має забезпечити регулярне проведення вступних, первинних та повторних інструктажів з охорони праці. Це особливо важливо для нових працівників, а також для тих, хто змінює вид діяльності або робочі місця. Кожен співробітник повинен бути ознайомлений з правилами безпеки, знати, як діяти в разі надзвичайних ситуацій, як правильно користуватися обладнанням і як поводитися з небезпечними або важкими товарами.

Підприємець повинен подбати про своєчасне оформлення всіх необхідних документів з охорони праці. Це включає розробку інструкцій з охорони праці, проведення оцінки ризиків на робочих місцях, створення планів евакуації та навчання співробітників діяти в надзвичайних ситуаціях.

Для ФОП Сівіцький Д.Е. витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від суми реалізованого товару (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Витрати на фінансування заходів охорони праці на ФОП Сівіцький Д.Е.

Обсяг реалізованого товару, тис.грн.		Сума фінансування (0,5%), тис.грн.		Абсолютне відхилення, тис.грн
2022	2023	2022	2023	2022-2023
3535,6	4926,6	17,68	24,63	6,95

Дані табл. 4.1 засвідчили про збільшення фінансування заходів охорони праці для ФОП Сівіцький Д.Е. в 2023 р. порівняно з 2022 р. на 6,95 тис. грн., що зумовлено зростанням обсягів продажу товару.

Забезпечення охорони праці на підприємстві вимагає уваги, зусиль і постійного вдосконалення з боку підприємця. Відповідність нормативним вимогам не лише дозволяє уникнути штрафів і санкцій, але й сприяє підвищенню рівня задоволеності працівників, зменшенню кількості нещасних випадків та створенню комфортних умов для роботи. У довгостроковій перспективі це також позитивно впливає на репутацію бізнесу, що може залучити більше клієнтів та партнерів.

4.2. Захист працівників суб'єкта малого підприємництва від надзвичайних ситуацій воєнного часу

Захист працівників суб'єктів малого підприємництва від надзвичайних ситуацій воєнного часу є важливою складовою в забезпеченні безпеки на робочих місцях та стабільності економічної діяльності під час кризових ситуацій. Малий бізнес є одним з основних елементів економіки, а тому його здатність функціонувати навіть в умовах війни безпосередньо впливає на загальну економічну стабільність країни. В умовах воєнного часу підприємства стикаються з численними загрозами, такими як бомбардування, військові дії, відключення енергопостачання, а також загроза життю працівників. Тому необхідно розробляти ефективні механізми захисту працівників у таких екстремальних умовах [53].

У часи війни малий бізнес стикається з цілим рядом специфічних загроз, які можуть ставити під загрозу не тільки економічну діяльність, але й безпеку працівників. Перш за все, мова йде про фізичну небезпеку для життя через бойові дії, бомбардування, військові конфлікти, а також потенційні катастрофи на виробництвах. Інші загрози включають відсутність доступу до основних ресурсів (води, електрики, матеріалів для виробництва), руйнування інфраструктури, зниження мобільності працівників через обмеження внаслідок війни, а також психологічне навантаження та стрес, який переживають люди в умовах постійної небезпеки.

Законодавство має важливе значення для забезпечення захисту працівників в умовах надзвичайних ситуацій воєнного часу. В Україні, зокрема, існує ряд норм, що передбачають мінімальні вимоги для захисту працівників, навіть в умовах війни. До таких заходів належать забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, організація укриттів, а також запровадження системи попереджувальних заходів для зниження ризиків під час бойових дій. Крім того, є закони, що зобов'язують роботодавців відновлювати виробництво після бойових дій, компенсувати шкоду

працівникам за фізичні або психологічні травми, отримані під час виконання трудових обов'язків у воєнний час.

Малі підприємства повинні розробляти свої внутрішні плани реагування на надзвичайні ситуації, включаючи евакуаційні маршрути, сховища та укриття, а також системи попередження про небезпеки. Це особливо важливо для малих підприємств, які не мають великого персоналу або ресурсів для забезпечення безпеки. Власники таких підприємств повинні самостійно організовувати та підтримувати в належному стані систему захисту працівників. Розробка інструкцій і правил поведінки під час воєнних загроз, а також навчання працівників з основ безпеки є критичними для забезпечення мінімальних ризиків для життя та здоров'я персоналу.

Окрім фізичної безпеки, важливим аспектом захисту працівників малих підприємств є психологічний супровід. Під час війни працівники переживають стрес, тривогу, втрату близьких і колег, що може негативно вплинути на їх працездатність та здоров'я. Тому дуже важливо для роботодавців забезпечити підтримку психоемоційного стану працівників, організовуючи консультації з психологами, групи підтримки або просто забезпечення можливості для вираження емоцій і переживань. Створення здорового психологічного клімату на підприємстві може бути важливим фактором для збереження продуктивності і мотивації працівників у цей складний час.

Для малих підприємств важливо використовувати доступні технічні засоби, які можуть допомогти в захисті працівників під час надзвичайних ситуацій воєнного часу. Це можуть бути як прості засоби індивідуального захисту (касок, бронежилетів), так і більш складні системи моніторингу та сигналізації, які попереджають про небезпеку. Також необхідно забезпечити підприємства автономними джерелами енергії для функціонування у разі відключень електропостачання, а також засобами зв'язку для оперативного інформування працівників про зміни в обстановці.

Висновки до розділу 4

Кожен підприємець зобов'язаний дотримуватися вимог законодавства в галузі охорони праці, аби гарантувати безпеку своїх працівників. Він повинен подбати про своєчасне оформлення всіх необхідних документів, що стосуються охорони праці. Це передбачає розробку інструкцій з безпеки, оцінку потенційних ризиків на робочих місцях, створення планів евакуації та проведення навчань для працівників щодо правильних дій у надзвичайних ситуаціях. Відбулося збільшення фінансування заходів охорони праці для ФОП Сівіцький Д.Е. в 2023 р. порівняно з 2022 р. на 6,95 тис. грн., що зумовлено зростанням обсягів продажу товару.

Захист працівників суб'єктів малого підприємництва під час надзвичайних ситуацій воєнного часу є комплексним завданням, яке вимагає уваги на рівні як держави, так і на рівні самих підприємств. Роботодавці повинні відповідально ставитися до розробки внутрішніх планів безпеки та забезпечення працівників усім необхідним для збереження їх життя та здоров'я. Крім того, законодавчі ініціативи та державна підтримка є важливими для організації ефективного захисту малих підприємств і їх працівників у кризових ситуаціях. Тільки за допомогою спільних зусиль можна мінімізувати негативні наслідки воєнного часу і забезпечити стійкість підприємств в умовах надзвичайних ситуацій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Суб'єкти малого підприємництва відіграють важливу роль у розвитку економіки, оскільки вони забезпечують значну частку зайнятості, створюючи робочі місця для мільйонів людей. Ці підприємства є основними драйверами інновацій, адже здатні швидко впроваджувати нові ідеї та технології, що підвищує конкурентоспроможність національних ринків. Завдяки своїй гнучкості та швидкості адаптації до змін у попиті та умовах ринку, малі підприємства сприяють економічній стабільності, забезпечуючи різноманітність товарів і послуг. Крім того, вони активно підтримують розвиток місцевих громад, стимулюючи економічний розвиток на регіональному рівні та покращуючи якість життя населення. Малі підприємства також сприяють формуванню підприємницької культури, заохочуючи нових підприємців та підтримуючи дух ініціативи в суспільстві. В цілому, їхній внесок у економіку є багатограним, охоплюючи як економічні, так і соціальні аспекти розвитку.

Для осіб, що є суб'єктами малого підприємництва, доступні дві основні системи оподаткування – загальна та спрощена. До основних переваг загальної системи належить відсутність обмежень щодо видів діяльності та розміру доходу, а також податок на прибуток, який залежить безпосередньо від фінансових результатів підприємства. Водночас спрощена система дозволяє суб'єктам малого підприємництва легше вести облік, а також зменшує податкове навантаження через звільнення від певних податків і платежів. Суб'єктам малого підприємництва пропонується вибір з трьох варіантів організації обліку: проста, спрощена та журнальна форми. Перевагою спрощених форм є знижена складність ведення обліку та менші витрати на його організацію. Журнальна форма обліку, в свою чергу, дозволяє отримати більш детальну інформацію про господарські операції суб'єкта господарювання. Підприємства можуть обрати для ведення обліку або загальний, або спрощений план рахунків. Загальний план надає більше

можливостей для детального відображення витрат. Спрощений план рахунків має меншу кількість рахунків і є більш зручним для малих підприємств, але він не дає такої ж глибокої деталізації інформації, як загальний. Суб'єктам малого підприємництва надана можливість складання двох форм фінансової звітності: стандартної форми № 1-м та 2-м, а також спрощених форм № 1-мс та 2-мс, що дозволяють зменшити обсяг звітних даних і спростити процес їх подання.

В умовах постійних викликів роздрібна торгівля продовжує демонструвати стійке зростання. У 2023 році сектор зміг не лише відновити показники доходу, але й перевищити рівень до війни. Зокрема, збільшення доходів на 30% порівняно з 2022 роком свідчить про високий попит на споживчі товари та активну діяльність підприємств, що працюють у цій сфері. Враховуючи такі результати, можна впевнено стверджувати, що роздрібна торгівля є одним з головних драйверів економічного відновлення України.

ФОП Сівіцький Д.Е. був зареєстрований в 2021 році. Функціонування суб'єкта малого підприємництва відбувається в сфері оптової та роздрібною торгівлі. Діяльність досліджуваного суб'єкта малого підприємництва регламентується затвердженням чинними законодавчими та нормативно-правовими актами в сфері спрощеної системи оподаткування та оптової й роздрібною торгівлі. ФОП Сівіцький Д.Е. є яскравим прикладом того, як мале підприємство може адаптуватися до умов сучасного ринку. Стабільний приріст доходів з 2021 по 2023 роки підтверджує ефективність його діяльності. Підприємець продовжує розвиватися, забезпечуючи високу якість товарів і конкурентоспроможні ціни, що дозволяє йому задовольняти потреби споживачів та успішно функціонувати на вітчизняному ринку.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності виступає унікальним механізмом щодо заміни платежу окремих податків та зборів згідно ПКУ сплатою єдиним податком й веденням спрощеного обліку та звітності. Доходом платника єдиного податку є сума грошових надходжень,

отриманих від здійснення господарської діяльності, що підлягає оподаткуванню за спрощеною системою. Це включає доходи від продажу товарів, надання послуг, виконання робіт та інших видів підприємницької діяльності, за умови, що вони відповідають вимогам, установленим ПКУ для кожної групи платників єдиного податку.

Досліджуваний суб'єкт малого підприємництва ФОП Сівіцький Д.Е. перебуває на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності. Він є платником єдиного податку на 2 групі платників єдиного податку. Датою отримання доходу підприємця є дата надходження коштів у грошовій формі. ФОП Сівіцький Д.Е. є платником ЄСВ у розмірі не менше мінімального страхового внеску.

Система обліку суб'єктів малого підприємництва передбачає наступні етапи: документальне оформлення операцій; облікова реєстрація та систематизація інформації в облікових регістрах; зведення даних у звітності. Первинні документи є базою для формування звітності ФОП Сівіцький Д.Е., зокрема податкової звітності згідно ПКУ.

Усі розрахунки ФОП мають відбуватися в грошовій формі згідно вимог чинного законодавства, тобто можливі варіанти розрахунків наступні: готівкою; безготівково на рахунок в банку; карткою; через платіжний термінал; через сервіси онлайн-банкінгу. Законодавство України визначає використання касових апаратів для суб'єктів малого підприємництва, які здійснюють розрахункові операції. Це стосується фізичних осіб-підприємців, що використовують готівкові розрахунки або ж карткові оплати в операціях при роздрібній торгівлі, послугах та ін.

Спрощена система обліку для суб'єктів малого підприємництва передбачає використання спрощеного плану рахунків або ведення обліку без використання плану рахунків й подвійного запису. ФОП Сівіцький Д.Е. веде облік без застосування плану рахунків та подвійного запису.

ФОП Сівіцький Д.Е., як платник 2 групи єдиного податку, веде книгу обліку доходів. Книга обліку доходів виступає спеціальним регістром, у якій

ФОП відображає результати своєї господарської діяльності. ФОП Сівіцький Д.Е., як платник 2 групи єдиного податку, подає податкову декларацію платника єдиного податку 2 групи на підставі даних книги обліку доходів згідно визначених законодавством термінів та здійснює сплату єдиного податку у місцевий бюджет. Іншої податкової звітності досліджуваний суб'єкт малого підприємництва не подає, оскільки немає найманих працівників та специфіка діяльності не передбачає.

В Україні розроблена для суб'єктів малого підприємництва спрощена система оподаткування, обліку та звітності передбачає полегшені процедури ведення бухгалтерії, податкової звітності та адміністрування. Це дозволяє суб'єктів малого підприємництва зосередитися на розвитку свого бізнесу, не витрачаючи значних ресурсів на складні фінансові процедури. Єдиний податок є одним з основних джерел доходів для місцевих бюджетів, і його значення полягає не лише в підтримці місцевих економік, але й у забезпеченні розвитку інфраструктури, соціальних програм та інших важливих напрямків місцевого розвитку. В структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів на 2 місці знаходиться єдиний податок (12,8% або 55,8 млрд. грн.). Ефективність спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва обґрунтована наступними факторами: зниження податкового навантаження; зменшення витрат на адміністрування та бухгалтерський облік; швидкість і простота адміністрування податків; гнучкість у виборі системи для підприємців; покращення фінансової прозорості та зниження ризику податкових перевірок.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності, впроваджена для суб'єктів малого підприємництва в Україні, значно сприяє полегшенню ведення бізнесу. Це зменшує адміністративне навантаження та дозволяє підприємцям зосередитися на розвитку основної діяльності, інвестуваннях та покращенні продуктів і послуг. У результаті, зменшення витрат на облік і звітність стимулює економічний ріст малого бізнесу. Проте, спрощена

система має обмеження, такі як ліміти на доходи, що може обмежити потенціал для розширення бізнесу. Крім того, підприємці повинні забезпечити належний контроль за фінансовими потоками для збереження фінансової дисципліни. У цілому, спрощена система має позитивний вплив на фінансову стабільність малого бізнесу, але вимагає від підприємців більшої обачності у плануванні та управлінні фінансами.

Аналіз податкової дисципліни ФОП Сівіцький Д.Е. свідчить про стабільність у сплаті податків. Протягом 2021–2023 років суми єдиного податку та ЄСВ були на достаньому рівні, і всі податки сплачувалися в повному обсязі. Податкове навантаження, хоча й зростало в абсолютних величинах, зменшувалося у відносному та питомому вираженні, що вказує на зростання доходів підприємця та покращення фінансових результатів. Зокрема, у 2022 і 2023 роках спостерігалось зниження частки податків у загальних доходах ФОП, що свідчить про ефективне управління фінансами та зростання ефективності ведення бізнесу.

Кожен підприємець має дотримуватися законодавчих вимог щодо охорони праці, щоб забезпечити безпеку своїх працівників. Підприємець повинен подбати про своєчасне оформлення всіх необхідних документів з охорони праці. Це включає розробку інструкцій з охорони праці, проведення оцінки ризиків на робочих місцях, створення планів евакуації та навчання співробітників діяти в надзвичайних ситуаціях. Відбулося збільшення фінансування заходів охорони праці для ФОП Сівіцький Д.Е. в 2023 р. порівняно з 2022 р. на 6,95 тис. грн., що зумовлено зростанням обсягів продажу товару.

Захист працівників суб'єктів малого підприємництва під час надзвичайних ситуацій воєнного часу є комплексним завданням, яке вимагає уваги на рівні як держави, так і на рівні самих підприємств. Роботодавці повинні відповідально ставитися до розробки внутрішніх планів безпеки та забезпечення працівників усім необхідним для збереження їх життя та здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 принципів Акту з питань малого бізнесу для Європи. URL: <http://www.ebesm.eu/sba-principles> (дата звернення: 19.10.2024).
2. Boulton Matthew. Revolutionary players: веб-сайт. URL: <http://www.revolutionaryplayers.org.uk/archives/people/boulton-matthew/> (дата звернення: 16.10.2024).
3. Korolyuk T., Spivak S., Seniv B., Stetsko M., Horodetskyi M., Ivanova A. Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System. 2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). Ceske Budejovice, Czech Republic, 19-21 September 2024, pp. 434-438. DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.
4. Mazurenok O., Korolyuk T. Evaluation of the Effectiveness of the Application of Information and Communication Component in the Formation of Entrepreneurial Competence of Economists. 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT 2021 – Proceedings. 2021. pp. 342-345.
5. S. Spivak, I. Spivak and S. Krepych, "Estimating the Competitiveness Level of Enterprises Based on the Functional Effectiveness Model," 2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany, 2020, pp. 662-665, doi: 10.1109/ACIT49673.2020.9208969.
6. S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.

7. S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.
8. T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetskyi and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438, doi: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.
9. Yekimov S., Sokoly I., Korolyuk T., Masenko A., Grankina N. Building the potential of an agricultural enterprise. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science 677(2), 022075, 2021.
10. Андронік О. Л. Вплив оподаткування на розвиток малого та середнього підприємництва в Україні. Економіка і організація управління. 2020. №3(39). С. 144-154.
11. Белова І., Семенишина Н., Мельничук О. Генезис становлення облікової системи малих підприємств в Україні. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. № 1-2. С. 26-48.
12. Бобиль В. В., Топоркова О. А. Оподаткування малого бізнесу: нормативно-організаційний аспект. Review of transport economics and management. 2019. № 1. С. 35-47.
13. Васюта В. Б., Лобас В. Г., Зубко О. І. Сучасні проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 207–213.
14. Впровадження касових апаратів для ФОП в 2024: кому потрібно і як це впливає на бізнес? Buh.ua: веб-сайт. URL:

- <https://buh.ua/ua/vprovadzhennya-kasovih-aparativ-dlya-fop-v-2024-komu-potribno-i-yak-se-vplivaye-na-biznes> (дата звернення: 30.10.2024).
15. Господарський кодекс України : затв. Верховною Радою України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> (дата звернення: 18.10.2024).
 16. Довбуш А.В., Давидовська Г.І. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні. Інноваційна економіка. 2020. Вип. 5-6. С. 162-167.
 17. Звітування ФОП 2 групи: як подати квартальну та річну звітність у 2024 році. Кошт: веб-сайт. 2024. 15 січня. URL: <https://kosht.media/zvituvannia-fop-2-hrupy-iak-podaty-kvartalnu-abo-richnu-zvitnist-u-2024-rotsi/> (дата звернення: 18.11.2024).
 18. Зосименко Т. І. Роль малого підприємництва у соціально-економічному розвитку країни. Ефективна економіка. 2013. № 10.
 19. Індекс настроїв малого бізнесу. Дослідження Європейської Бізнес Асоціації у межах проєкту Unlimit Ukraine. URL: <https://eba.com.ua/nastroyi-malogo-biznesupokrashhuyutsya/> (дата звернення: 24.11.2024).
 20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
 21. Коба О. В., Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Випуск 25, частина 1. С. 116-120.
 22. Концева В. В., Антоненко Н. В., Карлова І. О. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства. економіка

- та суспільство. 2021. Випуск 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-12>.
23. Корнилюк Р. Оборот сектору роздрібної торгівлі на другий рік повномасштабної війни зріс на 30%. URL: <https://blog.youcontrol.market/oborot-siektoru-rozdribnoyi-torghivli-na-drughii-rik-povnomasshtabnoyi-viini-zris-na-30/> (дата звернення: 15.10.2024).
 24. Королюк Т. Діджиталізація документообігу в обліку. Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19 травня, 2023 р.). Тернопіль, ФОП Паляниця В.А., 2023. 142 с. С. 79–81.
 25. Королюк Т. Електронний документообіг в обліковій системі підприємства. Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Співака. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 318 с. С. 17-48.
 26. Королюк Т. М. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки / Королюк Тетяна Миколаївна, Співак Сергій Михайлович, Ратинський Вадим Віталійович // ГЕВ. — Т. : ТНТУ, 2023. — Том 85. — № 6. — С. 88–96.
 27. Королюк Т. М., Мазуренок О. Р. Діджиталізація діяльності підприємств: тенденції, цифровий облік, перспективи. Галицький економічний вісник. 2021. Том 70. № 3. С. 59–70.
 28. Королюк Т. Оцінка фінансової стійкості та визначення умов платоспроможності акціонерних товариств пивоварної промисловості. Галицький економічний вісник. 2009. № 1. С. 130-135.
 29. Королюк Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу / Т. Королюк, С. Співак // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2022. — Том 78-79. — № 5-6. — С. 58–64.

30. Королук Т., Краузе О. Первинні документи в бухгалтерському обліку підприємства в умовах цифрової економіки. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 26-35.
31. Королук Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. Галицький економічний вісник. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.04.063
32. Королук Т.М. Документообіг в інформаційній системі управління підприємством. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Полтава, 22 жовтня 2020 р.). / за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАА, 2020. 785 с. С. 297-301.
33. Королук Т.М. Цифрова трансформація інформаційних процесів: досвід вітчизняних підприємств. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (18 лютого 2021 р.) / відп. ред. О.М. Павлова, К. В. Павлов, Л. В. Шостак, А. М. Лялюк. Луцьк, 2021. 565 с. С. 338-340.
34. Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. Ефективна економіка. №2. 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/100.pdf (дата звернення: 24.11.2024).
35. Кузьмін О.Є., Яструбський М.Я. Розвиток обліку суб'єктів малого підприємництва України в умовах євроінтеграції. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. № 1 (129). 2018. С.148- 151.
36. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: затверджені наказом Міністерства фінансів України від 25.06.2003 № 422. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF03202> (дата звернення: 28.10.2024).

37. Михайленко Д. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. Економіка та суспільство. 2024. №60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-139>.
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 22.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
39. Облікові, податкові та контрольні чинники забезпечення ефективності діяльності суб'єктів малого бізнесу: монографія / В.В. Чудовець та ін. ; за ред. В.В. Чудовця. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2021. 148 с.
40. Онищенко В., Бондаренко О. Спрощена система оподаткування: переваги та недоліки. Головбух. 2024. 14 жовтня. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7121-sproshchena-sistema-opodatкуванняa> (дата звернення: 18.11.2024).
41. Онищук І. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік. Всеукраїнська Асоціація об'єднаних територіальних громад: веб-сайт. URL: <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhativ-za-2023-rik/> (дата звернення: 04.12.2024).
42. Орищин Т.М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. Економіка та держава. 2019. № 4. С. 58–62. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.58>.
43. Основи охорони праці : Підручник / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарний та ін. 2-ге видання, доповнене та перероблене. Київ : Основа, 2006. 448 с.
44. Павелко О.В. Спрощення обліку на підприємствах малого бізнесу. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/151.pdf> (дата звернення: 04.11.2024).

45. Песцова-Світалка О.С., Більдій А.В. Актуальні питання підготовки фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. Регіональна економіка та управління. 2019. № 4 (26). С. 50-54.
46. Писаренко Т. Оцінювання податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарської діяльності. Галицький економічний вісник. 2020. Том 65. № 4. С. 114–120. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.
47. Побережець О.В., Гусєв А.О. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації податкового навантаження підприємства. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2020. Вип. 3 (46). С. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.3\(46\).214217](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.3(46).214217).
48. Податковий кодекс України : затв. Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
49. Показники діяльності суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва (2010-2023). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/size_20.htm (дата звернення: 16.10.2024).
50. Пономарьова Т., Гриневич К. Проблеми та шляхи удосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2020. №99. С. 50-56.
51. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
52. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text> (дата звернення: 28.10.2024).

53. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку: наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 №578. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15#Text> (дата звернення: 08.11.2024).
54. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 15.11.2024).
55. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення: 16.10.2024).
56. Про розвиток та державну підтримку малого середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 18.11.2024).
57. Ратинський В.В., Співак С.М. Синькевич Н.І. Розвиток економічного аналізу в Україні в контексті цифрової економіки. Електронний журнал "Ефективна економіка". - №7. 2023. С. 1-16.
58. Рекордну кількість ФОПів відкрили від початку року. Опендабот: веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/foponomics-2024-1> (дата звернення: 15.10.2024).
59. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 344 с.
60. Співак С., Корольок Т., Ковальчук І., Шаюк М. Особливості складання звітності підприємств в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 87-94. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.087
61. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2

- (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>
62. Співак С. М. Оцінка та управління ризиками як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства – 2020. – с. 159-162. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-27.pdf>
63. Співак С. Роль комп'ютерних програм для аналізу фінансово-господарського стану підприємства [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Ірина Дідик, Тарас Скурський, Ольга Житко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 702-707. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmgsp.pdf>
64. Співак С. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Сергій Співак // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 1 (10). — С. 287-293. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14ssmvsu.pdf>.
65. Співак С., Королюк Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
66. Співак С., Мариняк Б. Особливості формування стратегії розвитку підприємств в умовах війни. Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 4. С. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.04.059>
67. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
68. Тучак Т. В., Лінник О. П. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 3. С. 306–311.

69. Федорчук В. Майже 91% підприємств в Україні відновили роботу з початку війни. Головне з дослідження програми розвитку ООН (UNDP). Журнал Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/news/mayzhe-91-pidpriemstv-v-ukraini-vidnovili-robotu-z-pochatku-viyni-golovne-z-doslidzhennya-programi-rozvitku-onn-undp-20022024-19340> (дата звернення: 16.10.2024).
70. ФОП Сівіцький Денис Едуардович. Youcontrol: веб-сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/fop_details/45905429/ (дата звернення: 18.11.2024).